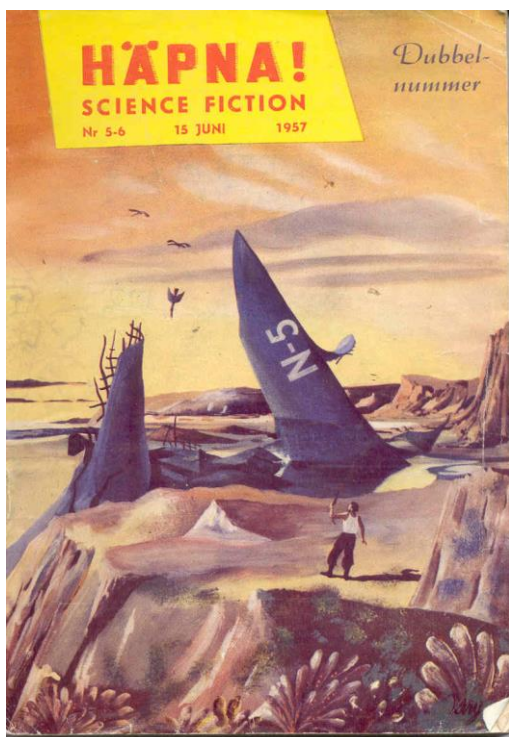

Temporala sagor - berättelser i tiden

Jan Tunér

Genrerna science fiction och science fiction-fantasy led sotdöden under 1900-talets sista decennier. Men dess arvingar lever vidare i form av filmepos som Stjärnornas krig och Alien samt i tusentals dataspel, seriemagasin och rollspel. Nutidens ungdomar är lika omedvetna om inflytandet från Clark och Asimov som deras farföräldrar och morföräldrar är omedvetna om det stora inflytande som Bibeln och Eddan har på dem.

Innan sci-fi dog kom en våg av fantasy-litteratur, ibland med sci-fi-karaktär, ibland mera inspirerad av Tolkien. Denna blandning av Tolkien och Asimov har lagt grunden till de moderna sagorna, vår tids Bröderna Grimm. Science fictions främsta förtjänst har varit att den kunnat skildra framtiden som om den redan hänt och därigenom sätta vår egen kultur i relief, att förtydliga dess förtjänster och tillkortakommanden genom att placera den hos fantasikulturer med mera renodlade drag, eller att extrapolera vår egen tids trender in i en möjlig framtid. Sci-fi har aldrig blivit något för de litterära finrummen, men har sannolikt påverkat vår kultur mera än de flesta litterära strömningar. Åtskilligt av det som verkligen hänt i vår teknologiska utveckling och i vårt "erövrande" av rymden hade ju redan hänt i sci-fi-litteraturen! Begreppen och namnen fanns redan, det var bara att hjälpa verkligheten att följa efter. Under min ungdom läste jag en del sci-fi, men det var först i vuxen ålder som jag upptäckte storheter som Asimov och Tolkien. De sträcklästes! Hos Ursula Le Guin fann jag en syntes av sci-fi och fantasy, något av det vackraste jag läst.

Någon gång mot 80-talets slut fick jag överta en sliten samling av sci-fi-magasinen "Häpna" och "Galaxy". Det slog mig att så pass många av berättelserna var ganska svaga, det måste ha varit en gyllene tid för sci-fi-författare. Så en kväll 1992 fick jag för mig att jag nog själv kunde skriva minst lika bra berättelser som en del av de jag nyss läst, dock utan tanke på att någonsin kunna konkurrera med de goda berättarna. Jag skrev den första berättelsen (Esme) på en lös idé och lät den födas medan den skrevs. På den tiden var det skrivmaskin som gällde. Väl inne i skrivandet

dök massor av nya idéer upp och ett dussin berättelser skrevs under kort tid. Men så slog det mig att jag inte bara kunde skriva för byrålådan. Därför digitaliserade jag några berättelser kontaktade några personer inom den mediala sci-fi-branschen. Tystnaden var total; endera var branschen död eller så dög inte mina berättelser. Troligen var det en kombination av båda. Hur som helst, frånvaron av uppmuntran ledde till självrannsakan och kvarvarande idéer vidareutvecklades inte. Så låg de i byrålådan, eller rättare sagt i datorn, som en gömd pinsamhet. När så Internet växte fram föddes en idé om att åtminstone lägga ut mina berättelser på nätet, då blev de i alla fall på något sätt publicerade och all tankemöda skulle inte ha varit helt förgäves.

Nu är det gjort, återstår att se om någon hittar nålen i höstacken!

Jan Tunér

Aperlimis

1

Att begå självmord i Aperlimis var verkligen inte lätt. Bilk Schtal var inte den ende medelålders mannen i staden som dagligen höll ögonen öppna för nya tillvägagångssätt. Och som vaksamt, mer eller mindre omedvetet, väntade på Tillfället - en plötslig möjlighet att dö i ära.

Han hade försatt sina möjligheter här i livet, det visste han. Vaktmästarassistent vid Gyropalatset, det var inte någon storstilad position för en man som snart skulle fylla de fyrtio. Kanske skulle han om några år bli ordinarie vaktmästare, om bara den stöddige Arbeg kunde ta konsekvenserna av sitt eget misslyckade liv. Men Bilks chef verkade opåverkad av den trend som sakta växt fram under de sekel som Aperlimis varit en sluten stad. Att nå medelåldern utan att ha uppnått ekonomiskt oberoende var en skam för varje man med självaktning. Det var en nesa som inte bara drabbade en själv. Mest fick barn och hustru lida. Det skulle för familjen innebära ett fortsatt liv i Norra Dalens skuggor. Utan hopp för barnen om utbildning vid Akademin, denna skola som var en ungdoms bästa genväg till ett liv i solen. Men värst av allt, Alishe skulle tvingas att ta ett arbete för att försörja sig när Fädernas stöd till deras barn upphörde. Hans hustru skulle aldrig förlåta honom. Hennes dröm var att få flytta upp på Östra Berget, från vars sluttningar man kunde se ut över stadsmuren, bort över det glänsande innanhavet i fjärran. Att tala om solnedgångar, att framhålla de speciella kvalitéerna en solnedgång kunde ha under olika väderförhållanden, det var kvinnors sätt att markera sitt sociala status. Och alla visste att solnedgångar upplevdes olika, beroende på hur högt upp på Östra Berget man bodde. Genom att lätt beröra hur man tyckte att solnedgången var igår kunde man ge en fingervisning om hur mondänt man bodde. Dessa små, till synes obetydliga meningarna var något som Alishe hatade. Bilk led med henne. Det talade sällan om saken, men Bilk visste. Och Alishe visste att han

visste. Det fanns något lika uppfordrande som vädjande i hennes attityd när någon gång ämnet kom på tal. Och de visste det båda, det fanns bara en lösning: självmord. Detta visste även Arberg, men olikt de flesta män i Arbega situation verkade han inte bry sig. Nej, Arberg skulle sitta som en bromskloss och Bilk skulle inte kunna ta hans plats förrän Arbeg fick pension om nästan tio år.

Bilk var fast och han visste det. Han måste rädda sin familj genom att utföra Handlingen. Men han fann aldrig Tillfället. Hans idiotiske kusin Margar hade felbedömt Tillfället och ställt till det för sin familj. Margar hade upptäckt en svaghet i det räcke som löpte runt taket på Panteistiska templet. Med full kraft hade Margar slängt sig genom räcket och störtat ner mot marken. Dumme Margar! Varje dag kommer ju hundratals personer upp till denna utsiktspunkt, mest förälskade par. Härifrån kan man uppleva solnedgången över innanhavet. Från toppen av denna trettiotvåvåningsbyggnad kunde man slå två flugor i en smäll. Dels verkligen njuta av den vackra solnedgången, dels skaffa sig ammunition till nästa dags eventuella anmärkningar om solnedgång. Margar borde ha begripit att Bolagen aldrig skulle ta några risker, i all synnerhet inte på en plats så väl ägnad för självmord. Margar hade bara fallit två våningar när han fångades upp av ett fångstnät, listigt monterat någon natt. Bolagen var inte att leka med. Istället för att dö med hedern i behåll lever nu den dumbommen utan livförsäkring de närmaste fem åren. Man skrattar bakom hans rygg och hans familj måste stå ut med honom i minst fem år framöver. Ett självmord får inte se ut som ett självmord, det vet ju en barnunge. Bara det faktum att den dåren tog flera meters ansats innan han rammade räcket kunde ha förstört allt. Det fanns ju gott om vittnen. Margar skulle ha kunnat dö och hans livförsäkring skulle ändå inte falla ut. Tala om dubbelt misslyckande! Nej, en ren olyckshändelse skulle det vara, en oantastlig olyckshändelse. Annars inga pengar till förmånstagarna.

När Fäderna införde den obligatoriska livförsäkringen för alla gifta män i staden hade de säkert de bästa avsikter. Staden hade dragit sig in bakom sina murar, in i sitt skal. Trygghet var Fädernas mål, trygghet efter generationer av ofärd. Aperlimis skulle ge sina medborgare det som de saknat så länge: Trygghet till liv och lem, trygghet mot sjukdomar, trygghet för familjen. Många var de försäkringsbolag som erbjudit sina tjänster, många som hade blomstrat i början. Så kom denna nya trend smygande, ingen vet egentligen hur den fick fotfäste. Allt fler medelålders män dog i olyckor. Det blev dyrt för försäkringsbolagen och många av dem fick problem. De bolag som hade tur, eller kanske var det skicklighet, överlevde. Kanske var det för att några bolag hade insett vad det var fråga om. Insett det i tid. Dessa bolag hade klarat sig, kunnat köpa de mindre lyckligt lottade. Nu var det bara två kvar. Bolagen. De mäktiga Bolagen. De ägde det mesta i Aperlimis. Mark, fastigheter, varuhus, aerobanan, ja även Gyropalatset där Bilk arbetade. En del påstår att de även äger Fäderna. Stadens vördade styresmän hade inte varit alltför belåtna med den situation som livförsäkringssystemet hade skapat. Försäkringsbolagen hade blivit alltför rika och trenden att medelålders män i under- och medelklass dog i orimliga tal oroad

Fäderna. Detta var i alla fall vad som viskades vid förtroliga samtal, mellan goda vänner eller mellan makar då tystnaden lägrat sig och ljusen släckts. Det viskades att Fäderna en gång t.o.m. beslutat att ändra på livförsäkringen, men då hade det varit för sent. Bolagen hade blivit för mäktiga. Och nu ägde de alltså även Fäderna. Så viskades det. Ingen kunde ju veta säkert och hela ämnet ansågs högst opassande. Vem kunde veta vilka bedömningar som låg bakom premieberäkningen? Den skulle göras objektivt med tanke på hälsa, genetisk klass och arbetsuppgift. Men vilken bedömning är helt objektiv? Öppen kritik mot Bolagen kunde göra någon premieman irriterad. Och att få sin premie bedömd av en irriterad Gråkappa, vem önskar sig något sådant?

2

Bilk hade för vana att ta en rundlig promenad efter arbetets slut. Från Gyropalatset var det bara tio minuters promenad till Panteistiska templet och därifrån ytterligare en kvart till Aperlimis centrum. Arbetet på palatset var lindrigt, mest att kontrollera de tekniska anläggningarna. En promenad gjorde gott för välbefinnandet. För åtta år sedan, då Bilk fått jobbet som assistent, hade han alltid avslutat arbetsdagen med att röka en pipa Garsh. Sedan hade Bolagen förbjudit all rökning med hänvisning till hälsorisken. Denna utsökta tobak, som odlades mindre än två mil söderut från staden, den gick nu enbart på export! Vilken absurd situation! Senast han kunnat njuta av Garsh var för 3–4 år sedan, då han besökt Loverlimis. Hans farmor hade dött och lämnat efter sig ett litet arv. Det räckte för ett utresetillstånd. Att fritt kunna röka Garsh hade varit härligt - även om de första piporna nästan kvävt honom. Men det fuktiga klimatet vid innanhavets strand bekom hans lungor illa. Dessutom var staden smutsig, kriminell och ful. Men den direkta orsaken till att vistelsen blev kort var den groteska dagspremie Bolaget hade krävt. Nåväl, varje gång Bilk gick förbi Panteistiska kom längtan efter en pipa Garsh över honom. Och han visste varför. Från templets tak såg man klara dagar Loverlimis väl och synen av hamnstaden fick honom att tänka på de goda pipor han rökt därnere i gyttret.

Denna dag kom tobakssuget som vanligt. Han tog hissen upp de trettiotvå våningarna och spanade genom diset för att kunna se Loverlimis. Ett minne som ett surrogat för en riktig pipa, så barnsligt! Loverlimis gick inte att urskilja denna dag, det småregnade och i diset kunde han inte se längre än till Limis och det stora Soldatmonumentet. Den gamla härvägen mot Loverlimis försvann i ett töcken bortom monumentet. Det var ingen bra dag för att studera vackra vyer. Riktigt klara dagar brukade Bilk ta med sin kikare för att titta på de gula fälten i söder, där hans Garsh odlades. Det var en vacker syn, inte bara för att tobaken fanns där på hans näthinna utan även som en behagfull kontrast till den sterila mark som omgav hans egen stad.

Bilk studerade människorna på taket. Inte så många ungdomar så här tidigt på dagen. Vilka var informatörer från Bolagen? Nej, det kunde man aldrig ana. Bolagen låg alltid steget före, både när det gällde att

förebygga "olyckor" och att infiltrera föreningar och arbetsplatser. Ibland misstänkte han t.o.m. att den tväre Arbeg var en bolagsinformatör. Något måste det ju vara som fick en man på 45 att fortsätta leva, trotsande de usla sociala förhållanden som borde drabba Arbeg och hans familj när han pensionerades. Kanske hade en bolagsinformatör hemliga, förmånliga försäkringar som föll ut vid pensionen? Bilk tog dyster hissen ner, genom den huskropp som rymde de trettio godkända religionerna i Aperlimis. Själv tillhörde han den Monoteistiska Världskyrkan, en obetydlig sekt på tolfte våningen. Hans medlemskap var mera betingat av tradition än av övertygelse. Hur som helst hade han inte varit där på flera år. Erbjudanden om medlemskap i andra samfund kom regelbundet på hans dimensor, men han hade ignorerat dem. Traditionens makt är stor, ibland så stor att t.o.m. ett erbjudande om låg medlemsavgift kunde kvitta.

På vägen in mot stadskärnan noterade han att folk mest höll sig inomhus denna dag. Vädret lockade vare sig till inköp eller promenader. Han såg mest grårockar skynda fram mellan husen, alltid lika målmedvetna, alltid lika högdragna. Alla anställda vid Bolagen använde samma typ av rock i svagt grå färg. Vid vissa tider av dagen kunde de dominera gatubilden i centrum. Trots att de alla klädde sig i denna rock var det lätt att avgöra deras rang. Under rocken bar de kavajer av samma snitt, kvinnor som män. Men på slaget fanns olika färger som angav ägarens position i hierarkin. De längst ner i hierarkin hade alltid rocken väl knäppt medan de som kommit en bit på karriärstegen lät en eller två knappar vara oknäppta. Det såg litet slarvigt ut men var i själva verket högst medvetet. Personer högt upp i hierarkin var alltid oklanderligt välknäppta men kunde kosta på sig detta. Deras ålder och självsäkra uppträdande var talande nog. Men personer i det yppersta ledarskiktet såg man sällan. Endera förflyttade de sig i egna fordon med chaufför eller så använde de sig av de självgående gångbanorna. Dessa genomkorsade stadens centrum i ett underjordiskt tunnelnät och fick bara användas av personer med speciella koder. Han hade själv sett en gångbana i sin barndom. Under en lek hade han gömt sig i en hiss i ett av höghusen. Hissen hade automatiskt satts igång och fört ner honom till ingången till en bana. Sent ska han glömma ljudet av det alarm som utlöstes när han ställde sig på banan!

Nå, Bilk avundades varken de underjordiska trafikanterna eller gråkapporna på gatorna. Han föredrog den ofiltrerade luften och sin egen sanidräkt. Denna dräkt hade han använt sedan sin fjortonde födelsedag. Tre-fyra gånger hade den fått lämnas in på omformning men det var fortfarande samma behagliga sanikvalitet. Dess vattenavvisande egenskaper uppskattades verkligen en dag som denna. Sanifibrernas förmåga att svälla vid kyla och smalna vid värme var så praktisk, åtminstone för en man som inte var modemedveten. Dessutom ansågs det att risken för hudförändringar var mycket större om man använde de traditionella prestigematerialen ylle och bomull. Det skulle ta många generationer än innan de radioaktiva tungmetallerna kom ur sitt kretslopp. Personer med gul hud hade sämst motståndskraft och det hade ju sina historiska skäl. Bilk var glad över sin mörkbruna hy. Inte nog

med att den medicinskt sett var bra, den ansågs även vara mer attraktiv bland kvinnorna. Svart hud var förvisso mera motståndskraftig, men man fick ju väga in de sociala nackdelarna. Bilk fortsatte sin promenad i raskt tempo. Som vanligt hade suget efter Garsh kommit när han hade tittat ut mot innanhavet, trots att han inte hade sett det. En betingad reflex om något, tänkte Bilk när han nästan halvsprang för att bli av med den påträngande känslan i bröstet.

Väl framme i stadskärnan satt längtan efter tobak kvar, trots att han flåsade av ansträngning. Han tog nu till sitt specialknep för att bli kvitt abstinensen: han läste noga på alla skyltar han såg. Namn på affärer, myndigheter, uppmaningar på trafikskyltar, upprop från kyrkor, namnskyltar utanför bostäder. Att fästa koncentrationen på något meningslöst brukade hjälpa. Så även denna gång, suget var nästan borta och hans koncentration på skyltarna började släppa. ".....ersättning på 3 000 enheter garanteras...." . Hans sinne registrerade lojt en hemmagjord skylt. En skylts mening hade ingen betydelse när han spelade detta spel. Det var stavelser, ord, meningar, ljud utan betydelse som gled genom hans hjärna för att blockera den där svåra känslan. ...3.000 enheter! Ingen hjärna, hur loj som helst kunde låta en sådan summa komma in i vindlingarna och tillåtas slinka bort utan att lämna en tydlig markör! Det var ju tio årslöner! Det var lika mycket som hans eget liv var försäkrat för! Herregud!(detta kraftuttryck var typiskt för medlemmar i hans sekt). Vad krävs för att få en så furstlig ersättning? Nyfiket tittade Bilk närmare på skylten.

"Frivillig sökes till fysikaliskt experiment. Ersättning 3.000 enheter garanteras".

Bilk tvekade inte. Han tryckte ner handtaget på den dörr över vilket namnet "Temporala Plasmainstitutet" var graverat.

3

Innanför dörren fanns en kyffig reception i vilken en äldre kvinna satt. Hon tittade likgiltigt på Bilk. Han frågade henne vad det fysikaliska experimentet innebar, och hon pekade avmätt mot en hög med papper, som låg på ett litet bord.

- Läs själv, mumlade hon och återgick till den tidning hon höll i sina händer.

"Temporala Plasmainstitutet, under ledning av den berömde professor Mirg, tillhör de ledande krafterna inom utforskandet av det temporala rummet. Att förflytta plasma inom det temporala rummet är en stor utmaning för varje vetenskapsman. Stora insatser har gjorts inom denna stolta forskning. Vi inom Temporala..."

Ånej, inte ännu en av dessa tokskallar som tror på tidsresor, stönade Bilk stilla. Han hade trott att denna "forskning" helt hade dött ut. För flera generationer sedan hade Fäderna satt upp ett stort vetenskapligt

pris. Det skulle tillfalla den person som entydigt kunde påvisa att tidsresor var en realitet. Det hade funnits en tid då det varit respektabelt att syssla med denna typ av forskning. Många hade ansett sig vara lösningen på spåret, men alla hade till slut skändligen misslyckats. Numera var den allmänna uppfattningen att sökande efter tidsresor var som alkemin, sökandet efter något som inte finns. Att syssla med slik forskning var inte rumsrent inom akademiska kretsar. Priset fanns dock kvar, numera förvalt av Bolagen. Och med ränta på ränta hade det blivit en imponerande summa. Därför fanns det fortfarande enstaka galenpannor som experimenterade, men de flesta gjorde det i så fall i all tysthet. Säkert var, att ingen vetenskapsman med ambition om en snabb karriär ens var villig att helt sakligt diskutera ämnet. Professor Mirg var tydligen en person som bortsåg från akademiska futiliteter. Eller också hade han redan pratat så mycket om tidsresor att han blivit befriad från det akademiska oket - med eller mot sin vilja. Om han nu verkligen var professor. Bilk lät sig inte imponeras av de högtidliga fraserna på det ark han höll i sina händer. Det var bara en sak som imponerade på honom och det var "3 000 enheter". Dessa skulle bli hans om han ställde upp på ett "enkelt experiment", som det hette. Bilk kände hur det hettade i hans kinder. Detta var ju perfekt! Här fanns ingenting att förlora. Om experimentet gick väl för hans egen del skulle 3 000 enheter vara hans. T-r-e-t-u-s-e-n! Det räckte till underbara solnedgångar på Östra Berget, till utbildning vid Akademin för hans barn, till en ny chans för hans vacklande äktenskap, till... Ja, det skulle räcka till allt som behövdes för att rädda hans ömkliga livssituation. Och om det nu gick käpprakt åt skogen med experimentet, då skulle Alisha kunna kvittera ut hans livförsäkring. Och kanske även professor Mirgs pengar, som ett skadestånd. Han måste titta på det finstilla.... Nå, hur det än gick skulle han vara nöjd. Här behövde han inte riskera att drabbas av samma oblida öde som kusin Margar. Nej, det var ingenting att tveka om.

Bilk gick fram till den läsande damen och lutade sig fram för att påkalla hennes uppmärksamhet.

- Jag tar jobbet, sade han med fast röst.

Damen tittade upp från sin lektyr och Bilk kunde se att den likgiltiga blicken förändrades. Hon visade honom en dörr längst bort i en korridor. När han knackade på dörren hörde han hennes sordinerade stämma säga i rapikomen:

- Jonny, jag skickar in en kanin till dig.

Bilk ignorerade detta nedsättande omdöme. Det var ju han själv som skulle tjäna på affären, hur det än gick. Vad dessa människor sedan ansåg om honom var likgiltigt. När inget svar kom på hans knackning satte han handen mot infraglasat och dörren gled upp. Vid en bänk stod en medelålders man, magerlagd och tunnårig, bläddrande i en hög med papper.

- Kom in, mumlade mannen, jag ska snart ha kontraktet klart.

Snart smackade han belåtet med läpparna, drog fram ett papper och räckte det till Bilk. Han presenterade sig som doktor Ashkavi, assistent till professor Mirg. Bilk uppmanades läsa kontraktet, även det finstiltat. Denna senare uppmaning var helt överflödigt i en tid då försäkringsbolag ägde halva staden. Bilk fann dock inget anmärkningsvärt i kontraktet. Han förväntades ställa upp i ett experiment, där hans kropp skulle "sändas in i det temporala plasmat" under en kort tid. Det framgick att experimentet var förenat med okända risker och att han med sin namnunderskrift godkände att han utsattes för dessa. Det framgick även att Första Bolaget hade godkänt detta kontrakt. Vad som inte framgick, men som dr Ashkavi var väl medveten om, var att Första Bolaget hade debiterat 500 enheter för att godkänna kontraktet.

En penna räcktes fram mot Bilk och han kände ingen tvekan. Dessa galenpannor skulle kanske ta livet av honom med sina maskiner, men det vore ju alldeles perfekt. Och om de misslyckades med att ta kål på honom, ja då skulle han vara en välbärgad man med hedern i behåll. Hitintills hade ingen bevisligen lyckats skicka in en tändsticka en sekund fram i tiden. Varför skulle dessa tokstollar lyckas bättre? Det han hade sett av dem och av deras institut övertygade honom om motsatsen. Det furstliga arvudet var säkert betingat av mera påtagliga fysiska risker än risken att ramla in i deras "temporala plasma". Allt Bilk önskade var att inte något fatalt tekniskt missöde skulle medföra en utdragen och plågsam död. En stilla undran infann sig en stund: varför hade inte många andra självmordskandidater redan strömmat in på institutets kontor? Men nej, skylten hade ju varit liten och illa placerad, och säkert hade den just kommit upp när han själv råkade komma förbi. Han tryckte snabbt undan denna irrelevanta tanke.

Så fort Bilks namnteckning var klar stoppade Ashkavi in dokumentet i vidimatern. Bilk lade sin hand på det vanliga stället och hans identitet dokumenterades.

- Låt oss nu gå direkt till labbet, föreslog Ashkavi, professorn väntar på oss.

En smal trappa ledde ner till labbet, ett fönsterlöst rum, knappt större än Bilks eget sovrum. En ung man i 30-årsåldern hälsade honom välkommen. Till Bilks förvåning presenterades han som "professor Mirg". Bilk behärskade sin förvåning och stötte artigt sin armbåge mot professorns framsträckta armbåge. För att vara professor såg han mycket ung ut, men det har ju alltid funnits genier. Och bedragare, tänkte Bilk.

- Välkommen till vårt anspråkslösa institut, sade Mirg. Dr. Ashkavi har säkert förklarat för er vad vårt experiment går ut på. Även de tänkbara risker ni utsätter er för, förmodar jag?

Bilk nickade. Han var redo. Ju mindre prat desto bättre. Att känna till riskerna skulle inte ändra på något.

- Jag ser att ni är en beslutsam man, sade den förmodade professorn. Det är bra. Vi vill gärna komma igång omedelbart.

I ett hörn av rummet stod en anordning som Bilk förmodade var själva tidsmaskinen. Mirg kallade den visserligen en plasmator, men en tidsmaskin var ju precis vad det skulle föreställa. Det var en enkel stol, innesluten i en genomskinlig glob. Till globen och till stolen gick ett antal ledningar men i övrigt kunde Bilk inte se något särskilt.

Dr. Ashkavi bad Bilk att ta av sig sina kläder och att naken sätta sig på stolen inne i globen. Enligt professorn, sade Ashkavi, kan endast levande vävnad ta sig in i plasman. Mirg nickade och sade, att detta var den erfarenhet man hade.

- Det kommer att bli obehagligt kallt inne hos er, ca 10 grader, men det kommer inte att gå någon nöd på er, sade Mirg när han tittade in genom den öppning Bilk just hade krupit in genom.

- Dessutom kommer den gröna gasen att göra er helt obekymrad om både kyla och andra bekymmer ett tag. Ta det bara lugnt och låt det som händer hända. Därmed stängdes dörren.

- Bara levande vävnad, tänkte Bilk när temperaturen i globen snabbt sänktes. "Enligt vår erfarenhet"! Vilken erfarenhet hade dessa människor om tidsresor? Ingen hade ju någonsin kunnat visa skymten av indicium för att tidsresor ens teoretiskt skulle vara möjliga.

- Tomt skryt, tänkte han. Sedan tvingade han sig att tänka på de tre tusen enheterna för att slippa känna den alltmer påträngande kölden. Trea-nolla-nolla-nolla, tänkte han och försökte känna sig lugn och belåten. Han var inte orolig, nej inte alls. Detta var hans livs chans. Vilken normal person som helst i hans situation skulle ha gjort detsamma. Hans beslut var rationellt. Det vad mer än så, det var ädelt och osjälviskt. Vad skulle han med ett misslyckat liv till? Varför skulle han släpa sig fram 40–50 år till i social förnedring? Skulle han ändå dö, låt det bli nu. NU! Han var minsann inte rädd, han gjorde det enda rätta, det självklara. Hans familj skulle betrakta honom som en hjälte. Allt var bra. Hur det än gick var det bra. Ädelt och lyckat. Han var helt säker på att han gjorde rätt. Rätt! Rätt!

Hade det inte varit för den gröna gasen hade han säkert lyckats rikta den desperata sparken mot globens dörr. Men det blev bara ett ömkligt sprattlande innan hans kropp slappnade av och blev alldeles stilla.

4

Han såg på den öde stranden och på vågorna som slog in över stenarna. Han såg den fjärran horisonten, den brännande solen och den torra stäpp som bredde ut sig bortom stranden. Han såg det allt på en gång. Han såg, som om han kunde se från flera ställen på en gång. Men bara detta. Han såg. Han kände tankar och känslor strömma genom det som

var han. Men VAD var han? När han såg på det som verkade vara han själv såg han ett förstenat träd. Ett kraftigt, kortväxt träd. Det fanns flera liknande döda träd på stranden. Kanske hade denna plats en gång i tiden varit en skog? Hade havet stigit och dränkt träden, för att sedan dra sig tillbaka, lämnande de petrifierade träden vid sin nya strand?

Bilk observerade sakligt, nästan likgiltigt. Den panik han känt i ögonblicket innan Språnget var borta. Kanske vad det gasen som fortfarande fanns kvar i hans hjärna? Eller var det något annat? Hade han någon hjärna? Helt uppenbarligen hade han ju inga ben, inga armar, nej ingenting förutom dessa Ögon, dessa allseende Ögon. Någonting av honom fanns kvar, men det var icke-materiellt. "Jag tänker, alltså finns jag". Ja, så måste det ju vara. Men kan man finnas om man inte har en kropp, bara ögon och tankar?

Hans situation borde ge anledning till panik men Bilk kände sig helt lugn, som i ett meditativt tillstånd där man kunde observera och analysera utan irrelevanta tankar. På något sätt hade han alltså lyckats. Eller rättare sagt, professorn hade lyckats. Han hade förflyttats i "Den temporala plasman". Om detta verkligen innebar en förflyttning i tiden, en verklig tidsresa, det gick inte att avgöra. En plats som denna skulle mycket väl kunna existera någonstans på jorden i hans egen tid. Bilk var ingen berest man och inte lagd för geografiska studier. Men den plats där han nu befann sig var på något sätt överklig, ojordisk. Han kunde inte riktigt säga hur. Det var i alla fall inte innanhavet nedanför Aperlimis, det såg han lätt. Den långa, steniga sandstranden hade inför hans ögon blivit allt längre. Havet drog sig tillbaka flera hundra meter. Detta var en ocean med kraftiga tidvattensrörelser. Och solen! Solen var het och mycket ljus, ljusare än han någonsin hade sett den.

Alishe och han hade brukat åka upp till Östra Berget på kvällarna, den tiden då de var nyförlovade. Där hade de suttit och drömt om en bostad någonstans på detta berg, en bostad från vilken man kunde beundra solnedgången varje kväll. Denna solnedgång som inte bara bjöd på en vidunderlig känsla av stillhet utan också gav nya sociala möjligheter. Nog hade han sett solnedgångar av alla de slag, men inga som de han kunde se över denna ocean. Det var inte bara färgerna som var annorlunda, de var även så mycket intensivare. Men färgprakten försvann snabbt, snart kom en kort men mycket mörk natt, följd av en underbar soluppgång.

Natten gav ingen sömn. Han behövde ingen sömn, en man med blott ögon och tankar behöver ingen sömn. Morgonen var stilla, framemot middagstid började det blåsa upp. Middagstid? Vilket egendomligt ord, tänkte han. Det saknar betydelse om man inte äter, om man inte har något behov att äta. Ett förstenat träd äter inte, en tanke och ett öga äter inte. De bara finns.

När vinden ökade framemot kvällen och vågorna piskade strandens stenar insåg han att det var något som inte stämde i den bild han fick av sin

omgivning. Inga djur! Inget liv alls. När vinden tilltog i Loverlimis, då såg man måsarna. Denna bild var inristad på hans näthinna, de stora flockar av måsar som svävade upp och ner på vindarna. Han hade stått i timmar nere i Loverlimis stinkande hamn och beundrat dessa mästerliga flygare. De var för alltid förknippade med den tilltagande vinden. Ju mer det blåste, desto fler blev de. Nu blåste det upp, men det fanns inga måsar. Inga fåglar alls, inget synligt liv över huvud taget. Detta var inte hans tid. Frågan var om det var förhistorisk tid eller, hemska tanke, framtiden. Han hoppades för mänskligheten skull att det var forntiden, en tid innan livet kommit upp ur oceanerna.

Dagen gick och natten föll. Tankar kom och tankar rann bort som kvicksilver. Han tänkte på Alishe, på Darg och på Jyni. Hade de underrättats om hans försvinnande? Hur hade de tagit det? Säkert skulle de bli upprörda, gråta och klaga. Men lika säkert skulle sorgen övergå i en stolt tillfredsställelse. Familjens överhuvud hade tagit sitt ansvar. Bilk kom på sig själv med att redan se sig som död. Kanske var det så. Eller kunde professorn få honom att återvända till den genomskinliga globen? Faktiskt stod det ingenting i kontraktet om experimentets längd. Bilk hade dumt nog hela tiden föreställt sig att det skulle vara en snabb tur-och-retur-resa i tiden, i den mån det nu blev någon resa alls. Att det skulle kunna gå dagar innan professorn tog honom tillbaka i tiden hade inte fallit honom in. Kanske var det så, men ändå ganska osannolikt. Att han fortfarande var här, i detta förstenede träd, måste bero på att professors metod inte fungerade mer än i en riktning. Institutet hade förlorat sin försökskanin. Han kände ingen ångest över denna tanke.

5

Bilk hade träffat Alishe för första gången när han letade efter böcker i Monoteistiska Världskyrkans bibliotek. Som ungdomar ofta gör, hade de båda sneplat litet försiktigt på varandra och försökt att se vad den andre hade lånat för böcker. Vad man läser säger en del om vem personen är. Bilk hade på den tiden haft ett visst intresse för arkepoetri. En av hans lärare i språkkunskap hade talat varmt om forntida dikter, skrivna av för länge sedan bortglömda poeter och ofta svåra att översätta. Bilk hade lärt sig en del ingriska dikter utantill, och på originalspråket, och märkt att flickorna i klassen imponerades av hans kunskaper. Detta var uppmuntrande och han hade därför lagt flera av dem på minnet och kunde fortfarande en del utantill. När han ett par år sedan såg Alishe i biblioteket hade han fattat ett snabbt beslut, tagit fram två böcker med arkepoetri och sedan sett till att Alishe hade goda möjligheter att se vad för slag litteratur han var intresserad av. Hon hade inte sagt något, men han visste att Alishe hade noterat hans val och att hon förmodligen var imponerad. Sedan hade det gått som det gick, på ungdomars trevande kontaktsökande sätt. När väl äktenskapet var ett faktum hade ett av motiven till hans arkepoetriska intresse försvunnit och inte heller fanns det mycket tid över för att läsa poetri. Jyno hade aldrig sagt någon, men han anade att hon var besviken över att han inte längre deklamerade och förklarade dikter på det musikaliska ingriska språket.

Nu när han inte längre var en kropp utan bara en tanke, med eoners tid för att reflektera, återskapade han i sitt minne flera av de tidiga dikterna, eller åtminstone fragment av dem. Dessa återfanns inte i den Monoteistiska Världskyrkans bibliotek, och det var inte att förundras över, med tanke på innehållet. Hans gamle lärare i språkkunskap måste ha tillhört en mindre trosviss kyrka, för åtminstone två av de gamla dikterna var ifrågasättande och ironiska. Kanske var det just därför han lade dem på minnet.

En dikt handlade om en man som isolerat sig i någon slags fästning tillsammans med andra män av samma tro. Där ägnade de sig uteslutande åt studier av en antik bok och ångestfyllda krav att uppfylla allt som denna bok troligen uppmanade dem att göra. För säkerhets skull piskade de sig själva, för att på så sätt utdela straff för brott de eventuellt hade utfört mot den svårtolkade boken. Kvinnor var förbjudna inom fästningen och dess innevånare fick över huvud taget inte umgås med varelser av det motsatta könet, av skäl som ej angavs i dikten.

Efter ett tags letande i minnet framträdde orden i hans hjärna:

*Oh, my brother in your cell
What a sign is there to tell
That a secret goodish power
Is concealed within your tower?*

*Any quest for love and home
Is just for the pope of Rome
All the guilt you cannot show
Blue-eyed choir boys will know*

*Repent your sins, so speaks the abbot
Repent, the Jew will say at Sabbath
Whatever sins you may regret
You can them all as well forget*

*'Cause when you lie there six feet under
You see no resurrection wonder
Nor any cavities of hell
No laudatum there to tell*

*Oh, my brother, what's the use?
All that flogging is abuse
Daily caring, daily strife
Is the wonder of a life*

Vad körpojken hade med saken att göra hade läraren inte förklarat, men när Bilk läste om dikten i vuxen ålder förstod han plötsligt sammanhanget.

En dikt som han fått av en kamrat med liknande arkepoetriska intressen mindes han också, även denna för sitt ironiska och nihilistiska anslag:

*Pretty bird
What a nerd*

*With his singing that is heard
All around
Silly sound
Now those scientists have found
That the song
All day long
Is politically wrong
Cause the noise
In his voice
Is a challenge for the boys
"Come and fight!"
And you might
Be a corps before the night
Silly Man
Thinks he can
Know the secrets of A Plan*

Fanns det en plan för mänskligheten? Fanns det en plan för honom själv?

6

Jag ville aldrig att Jyno skulle prova koherensdans. Visst var hon musikalisk och nog fanns intresset där. Men hon var för tjock och orörlig. Det hade jag påpekat för Alishe, som då blivit rasande. Så det fick bli koherensdans. För att vara Alishe till lags köpte jag den dyra koherensdräkten. Den kostade lika mycket som hyran den månaden, vilket vansinne! Tätt sydda reflexrader, en exklusiv dansdräkt. Men vad hjälpte det? Att få de monokromatiska strålarna att bilda ett vackert och rytmiskt mönster över den dansande kroppen var mera fråga om konstnärlig känsla än om dans. Dansläraren sade det rakt på sak en dag. Till mig, dessvärre. Inte vågade jag tala om det för Alishe! Hon skulle bli sur igen. Jyno var hennes barn, hon slöt dottern i ett moderligt strupgrepp. Kanske ville hon genom dottern få uppleva allt det hon själv inte fått uppleva i sin barndom. Hon var blind för Jynos fel, slätade alltid över och var så förbaskat beskyddande. Jag fick ränna med Jyno på den där eländiga dansen två gånger i veckan, Alishe själv behagade bara komma vid uppvisningarna. Sitta där och smågråta och se stolt ut. Stolt över en dotter som dansade som en padda. Jag skämdes snarare. Men så var det, jag var alltid utanför den mur som mor omgav dotter med. Jag hade åtskilligt att säga om Jynos uppfostran. Hon hade goda anlag för fetma men fick äta hur mycket som helst. Små påsar med godis var Alishes inträdesbiljett till en stunds gemenskap. Själv förstod jag bättre och kunde inte förmå mig att köpa en stunds samvaro med något som uppenbarligen var till skada för min dotter. Jag kände mig alltid utanför, de hade sitt eget frimureri med godispåsar framför holorn. Några gånger försökte jag få Jyno att reagera, att vrida sig ur den förkvävande moderligheten. Sista gången jag gjorde ett allvarligt försök var när jag av ren impuls slet av mig alla kläderna och gick och satte mig mitt i holorn. Jag vet inte vad jag egentligen menade, kanske ville jag få dem att se MIG istället för det där eländiga melodramat på

holorn. Men Alsihe skrek och gormade och Jyno bara glodde storögt och sade ingenting. Munnen var väl alltför proppad med ohälsosamma modersmutor för att få fram ett ord.

Med Darg var det annorlunda. Han sökte mitt sällskap från början. Kanske är det naturligt att far och son håller ihop. Men delvis var det väl också så, att Alishe hade fullt upp med att slösa sina moderliga omsorger på sin dotter. Jag fick ta över där hon inte orkade. Nå, det var en tröst med pojken. Darg var en rapp och rolig pojke, full av energi och upptåg. När jag fick tjänsten vid Gyropalatset blev det också gott om tid att träna honom i gyroboll. Hans snabbhet och oräddhet passade bra för denna sport. Med 0.7 G kunde även jag vara med och spela bland de yngre pojkarna, mera som lekledare än som tränare. Gravitationen hölls så här hög för oss motionärer och för pojkar under 12 år. Men när Darg blev mogen för spel i 0,5 G var jag dum nog att försöka hänga med. Men naturligtvis var jag för långsam och egentligen utan talang för spel i så låg gravitation. Det slutade med en rejäl smäll mot kupolens tak och axeln ur led. Inte nog med att jag inte kunde fortsätta att spela, det blev en rejäl konflikt med den sure Arberg också. Han hade definitivt inte korrigerat det perifera fältet korrekt. Ett väl korrigerat fält skulle inte ha givit en så våldsamt kollision, inte ens för en stel pappa som jag. Men Arbeg hävdade bestämt att det var jag, assistenten, som hade ansvaret för fältet. Men jag vet att det hade varit rätt inställt när jag gick in i kupolen. Arbeg hade naturligtvis varit där och skruvat. Han kunde aldrig låta bli att gå och justera mina inställningar, om än bara en milligrad. Det var hans sätt att tala om att han var chef och jag assistent. Det retade gallfebern på mig. Så när olyckan inträffade rann all magasinerad ilska ur mig. Det var gott för stunden men illa för arbetsfriden. Och även för Dargs karriär. Arbergs svåger var nämligen tränare för juniorlaget. Darg hade en given plats där enligt alla pappor jag talade med, men han blev aldrig mera uttagen. Till sist slutade han att träna och intresserade sig allt mer för flickor. Det var ett område där en fars närvaro inte var lika önskvärd som vid gyroboll. Vi gled ifrån varandra allt mer, Darg och jag. Kanske anklagade han mig i tysthet för att ha förstört hans karriär. Gyroboll hade ju varit hans dominerande intresse i sex år. Orättvist, javisst, men så var det nog. Vi hade allt mindre gemensamt, han var mera med jämnåriga och med olika flickvänner och kom sent hem om kvällarna.

Alishe och jag hade det väl inte heller så bra på den tiden. Det där med Jyno var ett ständigt konfliktämne. Inte så att vi grälade om hennes uppfostran men det fanns alltid outtalade meningsskiljaktigheter mellan oss i det avseendet. Vårt förhållande hade varit lyckligt under de fem första äktenskapliga åren. Hennes föräldrar hade dock aldrig varit speciellt förtjusta i mig. Det tyckte uppenbarligen inte att jag var något gott parti. Inte så att Alishes familj stod högre socialt än min, men de var nog mera socialt ambitiösa. Detta sades aldrig rakt ut men jag kände det alltför väl. För att leva upp till deras outtalade önskemål hade jag arbetat hårt och varit hemma ganska litet. Detta hade tilltalat Alishes föräldrar men samtidigt hade det

frestat på äktenskapet. Alishes kontorsarbete varade bara fyra timmar om dagen och hon kände sig ensam om kvällarna. Så hur jag än gjorde blev det fel på något sätt. Anställningen på Gyropalatset blev en chans att få mera regelbundna arbetstider och att komma hem någorlunda utvilad. Men då hade Jyno redan blivit fem år gammal och de två hade blivit ett, ett sammangaddat par som höll mig utanför. Dessutom var lönen som assistent inte så fet och vår ungdoms dröm om att flytta upp på Östra berget slogs definitivt i krasch. Ännu en gång dök en arkepoetrisk dikt upp i mitt minne, en som nu i efterhand passade bättre in på mitt och Jynos relation än jag hade förstått när jag först läste den.

*Jag vill säga Min Kära att jag älskade henne
Men min tunga ville inte uttala orden
Jag ville säga Min Kära att hon var vacker
Men orden fastnade på min tunga
Jag ville säga Min Kära mina innersta tankar
Men orden gömde sig
Jag ville bara ge Min Kära sanning
För hon var Min Kära*

7

En dag upptäckte han att den öde stranden inte längre var helt öde. Små rörelser i sanden här och där kunde ha varit instängt vatten som rann ut i sanden sedan tidvattnet dragit sig tillbaka. Så tolkade han först dessa rörelser. Men när rörelserna kom i nästan torr sand började han fokusera stranden. Så upptäckte han det första tecknet på liv i denna värld. I det tillstånd av tid utanför tiden i vilket han fanns, kunde han inte bedöma vad som var dagar eller år. Efter någon, eller efter en oändlig tid hade han förstått varifrån rörelserna i sanden kom. De uppdykande rörelserna i sanden blev så småningom vågiga rörelser, allt längre upp på torra land. Något vattenlevande djur hade lärt sig att samla föda, eller bara söka skydd i den zon av sand och sten inom vilket tidvattnet verkade. Från att först ha dröjt sig kvar djupt nere i den våta sanden hade dessa varelser mer och mer anpassat sig till en amfibisk tillvaro, lärt sig att gräva gångar i sanden och att i viss mån tillgodogöra sig luftens syre. Med tiden kunde han även upptäcka dessa små halvfiskar ovanför sanden, där de sprätte sig fram med något som var ett mellanting mellan fenor och ben. Denna utveckling fascinerade honom, han följde noga de fridfulla varelsernas tillvaro och utveckling. Kanske hade det tagit tiotusen år för dem att ta sig upp från havet, fram till den nästan helt torra zon som omgav den formation som han brukade kalla "sig själv". Eller hade de utvecklats någon annan stans och bara kommit hit till hans strand?

Han hade från början kallat varelserna för "fiskar" och även när de släpade och sprattlade sig fram ända till vegetationszonen föredrog han att tänka på dem som sådana. En dag förstod han att fiskarnas fridsamma tillvaro drabbats av ett hot. Eller kanske skulle man kalla det för en naturlig process, en gallring i en överbefolkad population. "Fiskarna" kunde plötsligt överöas av ett moln av sand och vilt sprattlande

försvinna ner i sanden. Han förstod att ett rovdjur funnit platsen och anpassat sig till den. Kanske var det den gamle fienden ute i havet som senkommet följt efter? Hur som helst fanns det rovdjur under sanden, rovdjur som ännu inte kunde komma upp på land men som levde någon decimeter under marken, i tunnlar som ständigt måste kollapsa under tidvattnets angrepp.

Med tiden hände det som Bilk kunnat förutse. Fiskarna blev större, mera anpassade för livet på land och mera rörliga. Även deras jägare blev större, snabbare och började göra korta räder ovanför sandytan. Det var först då som Bilk kunde se dem, åtminstone se större delen av dem. Med referensram från sin egen värld ville han närmast likna dem med kloförsedda ålar med kraftiga käkar. De lämnade aldrig sanden helt och hållet, varför han inte kunde avgöra hur deras bakkroppar såg ut. De kunde tydligen rulla ihop sig och med den hoprullade kroppens kraft kasta sig över sitt byte. Bilk hade ofta funderat över den precision de utvecklade när de lokaliserade sina byten. Först trodde han att de vägledes till bytet genom de vibrationer som fiskarna förorsakade då de tog sig fram i sanden. Denna teori fick han överge, han såg många fiskar som blev offer trots att de låg alldeles stilla. Han prövade även teorier om luktsinne, hörsel, ekolod och annat, men alla fick vika sig inför verklighetens test. Det enda han kunde vara säker på var att jägarnas antal ökade och att fiskarna drog sig allt mera upp på den torra vegetationszonen där jägarna inte kunde nå dem. Detta gav dem en kort frist. Tids nog skulle kampen om att äta eller ätas fortsätta, allt längre upp mot kullarna bakom det petrifierade träd i vilket en förlist tidsresenär vistades.

8

*När tiden blev till
var allt redan hänt
En ocean av händelser
Ty tidens slut
är alltings början
("Temporal hymner", vers 67, sid 114)*

Dagarna kom och gick. Solnedgångar, soluppgångar, ebb, flod, storm, stiltje, stillhet. Ständiga förändringar men ändå så statiskt. Tidens flöde manifesterades påtagligt genom förändringarna i naturen men inom honom själv stod tiden stilla. Hade det gått ett år sedan han kom till denna strand? Eller hundra? Det kunde mycket väl vara tusentals år. Bilk kände att han befanns sig i ett tidsvakuum, ett vakuum som fanns inom honom. Alla dessa tankar som kom och gick kändes som en ändlös föreställning på holorn. De var klara och vackra men verkade inte beröra honom, inte vara en del av honom själv.

I sin barndom hade Bilk några år deltagit i undervisningen i den Monoteistiska Världskyrkan. Han kände dunkelt till dess tes om Nirvana och kanske var det detta som han hade gått upp i? En tom medvetenhet, en

existens utan egen tid. I så fall borde han biologiskt sett vara död. Hans ursprungliga förhoppning om att professorn skulle få ordning på sina biostorer och hämta tillbaka honom till källaren i Aperlimis, den förhoppningen hade för länge sedan lämnat honom.

Kanske hade Världskyrkan rätt i sin åsikt att Jesus var en tidsresenär? Denna fråga hade i generationer splittrat kyrkan i två falanger. Den yngsta av dessa falanger hävdade att Jesus inte dött på korset. Det som skett var resultatet av ett olyckligt misstag. Någon medarbetare hade slarvat och tidsmaskinen hade inte funnits på plats i tid. Detta hade nästan kostat Mästaren livet. Sent på långfredagen hade hans medresenärer lyckats ta ner sin ledare från korset, fört honom i tidsmaskinen och tagit honom till medicinsk behandling i den tid han kom från. När han väl tillfrisknat, och det hade tagit en rundlig tid, hade han åkt tillbaka och uppenbarat sig för folket. Den konservativa falangen hävdade att Jesus verkligen dött på korset, för att sedan återuppstå. Men att Mästaren kommit till jordens folk som en tidsresenär, det var en helig dogm. "Jag ska vara med er i alla tider", hade han lovat dem. Detta var också den mening som avslutade alla predikningar i Världskyrkan. Längre hade den yngre tidsteorin ansetts blasfemisk och striden hade varit bitter. För att hålla samman den krympande kyrkan hade man så småningom insett vikten av en sammanjämkning av de båda riktningarna. Nu kunde alla präster hävda att Jesus skulle vara med sina troende i alla tider, men det gick an att lägga in sin egen tolkning av vad Jesus menade med "tider".

Om nu Mästaren var en tidsresenär, vad var han i sin egen tid? En välvillig man från en tid oändligt långt fram, utsänd av sin altruistiske Fader för att hjälpa människorna i en mörk forntid? Eller en rebell, en lagbrytare i sin egen tid? Temporalisterna, som den yngre falangen kallades, hävdade detta. Eftersom inga fler uppenbarelser kommit på tusentals år, förhöll det sig så. Av kärlek hade Fadern brutit mot tabut att resa i tiden, att riskera förändringar i tidsvarpet, vilka kunde påverka den egna situationen. Fadern och sonen hade fängslats för sina brott och vi arma människor fick avvakta och hoppas på att de skulle släppas fria och eventuellt kunna återuppta sin tidigare verksamhet.

Det fanns en utbrytargrupp även inom Temporalisterna. Denna hävdade att Fadern och Sonen var de enda som behärskade tidsresandets konst. Ensamma kunde de resa i tiden och ändra historiens förlopp, litet här och litet där, för att modifiera de värsta avvikelserna i det förlopp Fadern önskade. Därför, ansåg utbrytargruppen, var det också hädiskt att forska i tidsresandet.

Om nu Temporalisterna har rätt, tänkte Bilk, befann han sig nu i himlen eller i helvetet? Det var svårt för honom att säga. Att vara evigt isolerad i ett förstenat träd, en vanmäktig betraktare av tidens gång, var det helvetet? Eller kanske var det tvärtom? Att vara avskalad den bräckliga kroppen, dess pockande krav på föda, sexualitet, värme, säkerhet, uppskattning, självhävdelse, var det kanske i själva verket

himlen, den slutliga triumfen? Inga krav, inga mödor. Bara dessa Tankar och detta Öga. Kanske var det i själva verket hans själ som existerade i detta träd? Så måste det vara, tänkte Bilk. Han var befriad från allt det som tyngt honom under hans livstid. Här fanns inga krav på karriär, inget tävlande om lojaliteter, ingen fåfänga, inga självmordstankar.

*Fjärilen, vänner,
som ingenting känner
flyger mot lågan
och vingen förbränner.
Människan, vänner,
fast väl hon vet
flärd och fåfängas förgänglighet
flyger med öppna ögon däri*

Denna arkepoetriska dikt dök upp i hans minne. Så väl den passade in på hans eget liv! Med öppna ögon hade han störtat in i den fåfänga kampen om uppskattning, pengar och status. Och hur han hade bränt sina vingar! Alla denna ansträngning att "lyckas" hade skapat en hård yta kring det glada och öppna barn han en gång varit. Omgivningen hade förmodligen inte märkt det, men kampen om "framgång" hade fått honom att dra sig inom sitt skal, att gömma sitt verkliga jag långt inom sig själv. Den glättiga ytan var kvar, men den var hård och blank. Så blank att den stötte allt ifrån sig. Ingen fick se innanför den glättade ytan, kanske skulle någon då stöta bort honom. En ny dikt dök upp i hans minne. Den var välkänd, men aldrig tidigare hade han insett hur väl den beskrev honom själv.

*Så lever jag i min mäktiga borg
med tinnar och torn
med vallgrav och vaksam brygga
i mörka vaksamma valv
med väggar där min längtan klättrar
i luft där min fruktan skälver*

Så hade hans liv blivit. Han borde ha fällt ner bryggan och gått ut. Eller låtit någon komma in.

9

Anfallet kom som en chock, trots att han borde ha kunnat förutse det. Han hade kommit jägarnas hemlighet på spåret på ett obehagligt sätt. I en existens där tid saknade mening hade han upphört med att strukturera sin tillvaro. Kanske var det så, att han bara vegeaterade under långa perioder för att sedan vara mentalt aktiv ett tag? Tiden kunde verka gå fort om han relaterade den till den biologiska evolutionen framför hans ögon. Ändå uppfattade han det som om tiden stod stilla. Idén att hans tankeverksamhet var periodisk kom över honom just genom att studera jägarnas verksamhet i hans närområde. Varje gång han koncentrerade sin uppmärksamhet på dem verkade det som om de ökade sin aktivitet. Han

provade att försöka tänka på just ingenting och fann att jägarna drog sig tillbaka. Det var så han kom på svaret. Jägarna lokaliserade inte sitt byte genom lukt eller hörsel, inte genom ekolod eller vibrationer. De hade ett sinne som kunde detektera neurologisk aktivitet. Detta sinne hade med tiden förfinats och till sist hade de även upptäckt den aktivitet som Bilks egna tankar utvecklade.

Denna dag hade han observerat osedvanligt många och oväntat stora jägare mycket nära den plats där han själv fanns. Han tyckte att det var anmärkningsvärt, men först när tjogtals meterstora jägare som på en given signal stormade upp ur sanden, rakt mot det petrifierade trädet, först då insåg han att jägarna uppfattade honom som ett byte! Chocken var förlamande. Under eoner inne i det döda ting som han lärt sig att uppfatta som sin "kropp" hade han aldrig haft anledning att reflektera över sin fysiska säkerhet. Kanske fanns det ingenting att oroa sig över - trots allt var ett förstenat träd inte något att äta. Och vem kunde skada något som bara var en tanke och ett okroppsligt öga? Men ingen förberedelse för sådana överväganden fanns och Bilk reagerade intuitivt med mänsklig panik. När den förste jägaren nått upp i nivå med de understa grenarna kände Bilk hur han föll in i en paralyserande panikkänsla, hur han gled in i ett tillstånd av koma.

10

Den stickande lukten från den gröna gasen sade honom att han var ur koman. Hans kropp var avslappnad. Ett stilla surrande från en evakueringsfläkt var det enda ljud han uppfattade. Ändå var det något som fattades. Inga synintryck! Efter att bara ha haft sina tankar och ögat såg han inte längre någonting. Förbryllad försökte Bilk samla tankarna. Anfallet från jägarna måste vara över.

- "Klantskalle!"

Ljudet av en mänsklig röst slog ned som en bomb i Bilks medvetande. Hans kropp reagerade automatiskt med att ryckta till och ögonlocken öppnades. Framför sig såg han professor Mirgs upprörda ansikte titta in genom öppningen i den genomskinliga globen. Händer rörde snart vid hans kropp, elektroder kopplades bort, allt under ett upprört mumlande från professorn. Han var tillbaka!

Men hur var detta möjligt? Han hade varit så långt borta, så långt bakåt i tiden. Nu stod de där igen, professorn och hans magre assistent. De verkade upprörda. Och varför skulle de inte vara det, experimentet hade uppenbarligen varit en oerhörd framgång. Han, Bilk Schtal, hade som första människa färdats i den Temporala Plasman. Tidsresor var möjliga. En fantastisk framtid för människosläktet!

Tankarna virvlade runt i hans huvud. Han kände en oerhörd lättnad över att vara tillbaka i sin egen tid, att ha återfått sin fysiska kropp, att ha räddats undan anfallet från jägarna. Men det hade gått så fort och så oväntat, han var inte förberedd. Var det detta han egentligen önskade

eller hade den tidlösa tillvaron vid den urtida stranden egentligen varit det han föredrog?

- "Rappa på och kom ut någon gång, då!".

Den ovänliga rösten tillhörde dr. Ashkavi. Bilk fann att hans kropp lydde honom när han sträckte sig fram och tog tag i dörröppningen. Gasen påverkade honom fortfarande men benen och armarna fungerade som de skulle.

Knappt hade han kommit utanför globen förrän den ovänliga rösten var över honom igen.

- "Ert oacceptabla uppförande befriar oss från alla förpliktelser i kontraktet", hörde han dr. Ashkavi säga. "... handlingar av kontraktspersonen vilka avsevärt motverkar försökets syfte..." Ashkavi höll upp den finstilla sidan av kontraktet, läste högt och pekade på raderna.

Bilk höjde handen i protest.

- "Lugna ner er, snälla ni. Jag har just återkommit från min tidsresa, låt mig få samla tankarna."

- "Tidsresa", murrade professorn ilsket, "ni lyckades med en enda spark förstöra biostorer för mer än 4 000 enheter. Vi kan inte ha så här obalanserade personer i våra kostbara experiment. Ta nu och kläd på er och lämna oss omedelbart. Och se till att inte förstöra något mera!"

De båda männen lämnade raskt rummet och tog spiraltrappan upp till kontoret. De lämnade demonstrativt dörren öppen.

Medan Bilk tog på sig kläderna, började hans hjärna bearbeta de senaste minuternas händelser. Han hade utfört en ofattbart lång resa i tiden, det visste han. Men hur hade det gått till och hur skulle han kunna bevisa det? Han hade ingenting utom sina egna minnen. Uppenbarligen hade det i professors tid bara gått några få sekunder, trots att Bilk hade genomlevt årtusenden i förfluten tid. Någonting hade hänt när han reflexmässigt hade sparkat till biostorerna i tidsmaskinen. Detta någonting hade fört honom till det förstenade trädet i jordens barndom. Men bara hans sinne hade färdats dit, hans kropp hade hela tiden varit kvar i tidsmaskinen.

Professorn och hans assistent hade inte uppfattat något av hans resa och uppenbarligen var de inte heller på humör att ens lyssna på hans berättelse, än mindre tro på den.

Nå, allt det där fick han reda ut tids nog. Han hade förlorat 3 000 enheter som han ändå aldrig ägt. Vad spelade det för roll? Han hade tillbringat tusentals år i en mycket avlägsen tid utan att egentligen förlora något där heller. Snarare hade han vunnit något. Han hade haft

tid att reflektera. Han hade fått ny kunskap om sig själv och om sin tillvaro i den muromgärdade staden. Ett visste han helt säkert: han hade snart levt 40 år i sin egen tid och under den tiden både vunnit och nästan förlorat en familj. Kanske hade han 40 år kvar att leva? Vad tjänade tusentals år till utan kärlek och mål? Han hade halva livet kvar, den delen skulle han sannerligen LEVA!

Beslutsamt sprang han uppför spiraltrappan.

Esme

1. Kvinnan

Pavels plötsliga död hade paralyserat mig. Aldrig tidigare hade jag bevittnat någon dö, än mindre någon mig närstående. Det var illa nog att vara ensam i en tät och fuktig djungel. Att dessutom ha sett sin bästa vän dö hade varit för mycket för mina nerver.

Beslutet att ensam fortsätta mot meteorens nedslagsplats var ett misstag. Om jag åtminstone hållt mig till den ursprungliga planen och följt floden så långt som möjligt, då hade jag kanske haft en chans. Försöket att ta en genväg visade sig ödesdigert. Jag hade definitivt gått vilse.

På kartan hade det verkat enkelt. Enligt det månadsgamla flygfotot var jag högst tre km från nedslagsplatsen. Men det är skillnad att orientera sig i småländska granskogar och i tropiska djungler. Då jag hade beslutat mig för att fortsätta ensam, hade beslutet förefallit rationellt. Motorbåten skulle ändå inte komma till vårt läger förrän om tio dagar. Likaväl som att sitta överksam nedanför fallen, kunde jag göra något nyttigt. Om jag fann den gigantiska meteoren skulle Pavels död ändå inte vara helt meningslös - och aktiviteten skulle tvinga mig

att inte bryta samman mentalt. Nu insåg jag att jag totalt hade överskattat mina resurser!

Det var inte det att jag var rädd. Att finna vägen tillbaka var ganska enkelt. Rio Esmeralda delade sig strax innan de långa forsarna, nedanför vilka den motordrivna kanoten hade satt oss i land. Vårt första läger låg just i förgreningen. Med Rio Amandú till öster och Rio Esmeralda till väster såg kartan nästan ut som ett stort "Y". Flygfotot antydde att meteoren hade slagit ner 12 km norr om förgreningsstället. Av topografiska skäl hade vi valt att följa Rio Esmeraldas östra strand så långt som möjligt, för att sedan välja nordost mot nedslagsplatsen. Från den plats där Pavel dragits ner i "Esmes" förrådiska virvlar hade vi drygt tre km kvar innan vi skulle ha vikt av mot nordost. Jag skulle ha hållit mig till den planen! Men kartan var i alla fall en tröst. Jag kunde gå mot vilket väderstreck som helst utom mot norr för att träffa på någon av floderna. Sedan var det bara att följa vattendragets riktning för att komma till camp 1 och invänta Alfredos båt. Nej, jag var inte rädd att för evigt få stanna i denna fuktiga djungel. Om jag inte trampade på någon giftig orm eller satt mig på något annat giftigt kryp, ja, då skulle det ta högst två dygn att nå lägret under forsarna. Vad som oroade mig var min tilltagande likgiltighet inför min situation. Någonstans inom mig visste jag att jag var i ordentlig knipa och att jag behövde handla rationellt och sansat. Men mitt verkliga agerande var lojt, nästan likgiltigt. Ja, jag var paralyserad och brydde mig inte så värst mycket om detta faktum.

Här satt jag och tittade förstrött på mina skor, när jag borde handla resolut! Det verkade ju idiotiskt, men smärtan efter förlusten av Pavel mildrades när jag tittade på dessa kraftiga läderkängor med de höga skaften. Det var vårt stående "in-joke", dessa mina kängor och Pavels. Mina tysktillverkade kvalitetskängor hade kostat 900 ecu på extrapris. Pavels hade kostat en tredjedel i en oansenlig butik i Kyjiv. Det roliga var att kängornas kvalitet och utseende var likvärdiga, prisskillnaden till trots. Hans "Mayak" var en legotillverkning av mina "Stockenberger". Ukrainarna var inte alls dåliga på att tillverka skor och de kunde göra det mycket billigare än tyskarna. Det tilltalade hans nationalistiska självkänsla att ukrainare var lika duktiga som tyskar och att de dessutom kunde göra saker och ting billigare. Och så fanns det en antydning om att jag som västerlänning var dum nog att gå på de där marknadsföringstricken. Mitt stockenberger-märke kostade mig 600 ecu, brukade han säga. Det var ett kamratligt skämt. Ingen tog illa upp av att någon slags antydning om skor dök upp varje morgon när det var dags att snöra på sig skodon. Att betrakta mina "stockenbergare" var en tröst, sant men idiotiskt! Med möda reste jag mig från den halvmurkna trädstammen, tog ut kompassriktningen och gick lojt mot sydost. Det var då jag såg henne!

2. Huset

Hon måste ha stått där en bra stund och betraktat mig, för djungeln var ganska öppen där jag suttit. Hon stod helt stilla och tittade vänligt på

mig. Hon var ganska ljus, snarare europeisk än latinsk. Det halvlånga håret var nästan onaturligt välvårdat i denna tropiska miljö. Hennes brunröda kläder verkade komma direkt från skraddaren. Jag ökade steglängden och var snabbt framme inom armlängds avstånd. Det föreföll mig naturligt att tilltala henne på engelska.

- Hullo, I'm Jonas, and I think I'm lost, sa jag litet fånigt. Min förmodan var riktig, för hon log och nickade. Jag förklarade min prekära situation för henne, hur vi var på väg mot den där enorma meteorens nedslagsplats, att jag var geolog, att min kollega Pavel oförklarligt hade dragits ner i Rio Esmeraldas strömmar och att jag nu var på hemväg eftersom jag tappat orienteringen.

Hon nickade förstående, vände på huvudet och gjorde en gest med handen. Sedan vände hon sig om och började gå energiskt. Deras läger kunde inte vara långt borta, det var då säkert. Med ett sådant utseende har man ett bra läger inom ett stenkasts avstånd. Inte hade jag hört talas om någon annan expedition till nedslagsplatsen, men det betydde ju inte att det inte fanns ett dussin! Och en sak var säker, fanns det andra expeditioner så hade de bättre resurser än Uppsala Universitet. Och sämre än universitetet i Kyjiv hade väl ingen. Men en helikopter så här långt in i djungeln, vem hade råd med det? Den eländiga jordbanan i Puerto Diaz var 35 km söderut, nog kunde en helikopter landa där när den eländiga Fockern hade klarat det. Men sedan var det ju 20 mil till Ciudad Amandú! Nå, strunt samma, här fanns tydligen en betydligt enklare väg hem än via Alfredos kanot och "Esmes" förrådiska bankar.

Jag följde utan tvekan kvinnans steg, ja jag halvsprang och var nästan ifatt henne när det hände. En lång pil trängde in i hennes hals! Hon svängde runt, tittade med uppspärrade ögon på mig utan att egentligen se. Nästa pil träffade i bröstet. Utan ett ljud sjönk hon samman vid mina fötter. Totoragas! I Puerto Diaz hade polischefen försäkrat samma sak som flygplatschefen i Ciudad Amandú: totoragaindianerna var fredliga. Visserligen mycket skygga, men icke desto mindre fredliga. Men de var de enda invånarna i denna trakt och pilarna kunde inte missförstås. Min tidigare apati förbyttes i panik! Jag sprang förbi den hopfallna kvinnan och rusade med nedböjt huvud rakt in i närmaste buskage. Pilarna hade kommit snett bakifrån, det instinktivt rätta var att fortsätta rakt framåt, bort från pilarna och mot det förmodade lägret. Buskarna slog emot mitt nedböjda huvud, jag föll, kom på fötter, sprang, snubblade, utan att tänka på att jag borde ropa och varna folket i lägret.

Efter några minuters flykt sved mina lungor och det var svårt att få luft. Men jag störtade vidare, föll åter, rullade ner för en liten slänt, genom ett buskage. Upp på fötter, redo att störta vidare. Halvt upprätt stelnade min kropp och ett häpet kvidande kom ur mitt halvkvävda bröst: jag stod inne i ett rum!

Väggarna lutade på något egendomligt sätt, taket var lågt men det var definitivt ett rum. När jag hämtat mig från den första överraskningen

upptäckte jag att det t o m fanns en svag belysning, utan att jag kunde hitta dess källa. Min häpenhet var stor men inte större än att jag förstod att det snart kunde komma långa totoraga-pilar farande genom luften. Jag snurrade runt för att se om det fanns en dörr att stänga. Det fanns det, men den var redan stängd! Där jag kommit intumlande fanns en väl sluten dörr, inte något ljus trängde igenom den. Jag var räddad - åtminstone för ögonblicket.

Jag sjönk ner på knä och kände att mina krafter var förbrukade, både de fysiska och de psykiska. Inom några få andetag sov jag djupt på det främmande rummets golv, långt borta från pilar, tysta kvinnor, läderskor och meteoror.

3. Pojken

När jag vaknade mådde jag utmärkt. Visserligen var min kropp mörbultad och när jag strök med handen över ansiktet kände jag att det fanns ett kraftigt ärr över vänster tinning. Men trots gårdagens dramatiska händelser och trots osäkerheten i min situation kände jag mig egendomligt lugn. Att försöka sig på en inspektionstur utanför rummet verkad inte rekommendabelt, de fredliga totoragerna kunde ju fortfarande visa sig vara ett ombytligt släkte. Jag beslöt mig för att hellre inspektera det egendomliga och osannolika rum jag bokstavligt talat ramlat in i.

Golvet var ganska mjukt, det visade ju om inte annat mig långa och goda sömn på detsamma. Väggarna lutade svagt inåt, något som förbryllade mig. Det fanns inga dekorationer någonstans, rummet var helt kallt. Belysningen verkade komma från taket men jag kunde inte hitta källan. Fastän jag verkligen inte ville öppna den dörr jag kommit in igenom, letade jag efter ett handtag, för senare behov. Jag hade inte någon framgång i sökandet och började fundera över hur jag egentligen kommit in i rummet. Alla väggar var lika stora, jag kunde ha kommit in genom vilken som helst. Jag trevade i det svaga ljuset och efter en stund kunde jag känna en svag runt upphöjning mitt på en vägg. När jag lade min hand över den gled en dörr upp, till min förvåning. Denna förvåning blev ännu större när jag märkte att denna dörr inte vette ut till jungeln utan till ett större och mera upplyst rum. Det hade samma form som det jag stod i men det var mycket större. Jag såg en trappa, som verkade leda upp till en övervåning. Inte ett ljud hördes, inte en människa syntes till. Ja, inte ens några spår av människor. Eftersom det stora rummet inte verkade erbjuda några nyheter gick jag något tveakande uppför den krökta trappan vid den vänstra väggen. Den slutade tvärt vid en ny vägg, men nu visste jag hur man borde öppna den förmodade dörren. Och mycket riktigt, ett snabbt trevande med handflatorna avslöjade en rund upphöjning i väggen och en dörr gled upp.

Det rum som jag klev in i var kupolformat och hade ett långsmalt fönster. Fönstret var svagt blåaktigt och endast delvis genomskinligt. Egentligen hade jag inte förväntat mig hitta någon människa här heller, så jag gick raskt fram till fönstret och tittade ut. Den omgivande

djungeln skymtade fram och under fönstret anade jag att mitt tidigare natthärbärge låg som en slags tambur. Det fanns något som skulle kunna kallas för möbler på golvet, men bäst kunde de beskrivas som stora vagt formgivna kuddar. När jag satte mig på en av dem formade den sig behagfullt efter min kropp. Jag slöt sakna ögonen och kände hur jag började slappna av. Det blev dock en kort vila, för då mina halvöppna ögon svepte förbi dörröppningen, upptäckte jag att en person stod och iakttog mig!

Jag rusade upp och utropade "Gudskelov, ni har kommit!" och gick fram mot den kortväxte man som vänligt iakttog mig. Nej, det var inte en man, det var en pojke, högst 12 år gammal. Hans hår var ljus, hans kläder egendomligt opassande i denna miljö, nästan som om han kom direkt från skolan.

- Var är de andra? frågade jag upphetsat, och hur är det med kvinnan...är hon...död?

Han svarade inte, bara nickade vänligt.

- Är indianerna borta?, fortsatte jag, förvirrad av hans tystnad. Han nickade.

- Jag hade gått vilse när jag träffade på henne...min kollega drunknade i floden...

Jag tystnade när han envisades med att bara nicka, som om han förstod. Det gick runt i mitt huvud. Kvinnan... hon hade faktiskt inte sagt ett ord, men hon hade ju inte heller fått någon chans.

- Är du stum?, frågade jag. Han nickade vänligt. Nå, det var egendomligt med en stum pojke på en vetenskaplig expedition i djungeln, men det förklarade i alla fall saken. Och helt uppenbart var att han förstod engelska. Han såg helt europeisk ut, närmast svensk, ja riktigt bekant på något sätt.

Innan jag hunnit fråga mera, satt pojken upp handflatan i ett tecken att jag skulle vänta, lämnade dörröppningen för en kort stund och kom in med ett fat med mat! Mat! Först nu kände jag hur hungrig jag var. På tallriken låg en stor stekt fisk, svår att identifiera men troligen från floden. Men vad spelade namnet för roll när man är hungrig! Jag beslutade mig för att äta först och fråga sedan. Fisken var god men fattig på kryddor. Vattnet i glaset smakade flod, men fick duga. Jag var mätt och i säkerhet, det kändes just för stunden allra viktigast.

4. Fiskafänget

När måltiden var slut var det dags att fråga pojken om vår situation. Han hade dock ljudlöst försvunnit medan jag kastade i mig maten. Jag tittade ut genom dörren och såg honom komma gående över golvet i det

stora rummet nedanför mig. I ena handen hade han ett antal växter. Han gick fram till den vänstra delen av långväggen och berörde den med handen. Där satt alltså ett "handtag", tänkte jag. Och mycket riktigt, en dörr gled upp och pojken gick in. Jag såg som hastigast att det fanns gott om växter därinne, på hyllor, verkade det som. Dörren hade automatiskt slutit sig bakom pojken, men han kom snart ut igen och jag kunde bekräfta att rummet var fullt med växter.

Jag gick ner för trappan och anropade honom på vägen:

- Var är alla de andra, ropade jag. Han bara skakade lätt på huvudet och log. Istället för att svara på min fråga pekade han mot rummets kortsida och uppmanade mig med en gest att följa med. Han gick fram till väggen, fann snabbt "handtaget" och försvann genom dörren. Tätt efter honom fann jag en halvtrappa ner till ett mindre rum med fuktig atmosfär. Det var mera en långsmal tub än ett rum. Pojken öppnade något som såg ut som en kontrollpanel. Ett brusande ljud hördes samtidigt som något grottnliknande kom fram bakom en bortglidande vägg. Här fick jag förklaringen till dagens måltid: ett egendomligare fiskafänge har jag aldrig skådat!

Hur ska jag förklara det? Det närmaste jag kan komma är ett stort vattenlås. Genom ett stort rör kom flodvatten forsande. Röret öppnade sig i en krök ner mot en liten bassäng. I bassängens botten stod en mängd fiskar! De var fångade i bassängen medan vattnet forsade vidare genom ett nät i den bortre bassängsidan. Med ett tryck på en av panelens knappar fick pojken nätet att skjutas åt sidan och fiskarna följde med vattenflödet. Här måste alltså finnas en kommunikation med Esme! Kanske låg vi på någon udde i det krokiga flodsystemet?

Pojken tog fram något som liknade en harpun, stötte ned den i vattnet och tittade frågande på mig. Jag förstod. Här kunde man alltså hämta sin mat, precis som på finare fiskrestauranger. Den stumme pojken visade mig knapparna, gjorde om proceduren. En ventil före bassängen stängde av vattenflödet om man ville "fiska". När man valt sin fisk öppnade man metallnätet, lät fiskarna försvinna, och så sattes vattenflödet på igen. Praktiskt, men knappast en konstruktion avsedd för mobilt djungelbruk. Innan denna tanke helt hunnit ta fäste i min hjärna, överraskade mig pojken igen. Först tyckte jag att han gjorde obscena gester mot mig, men uppenbarligen förklarade han att bassängen även tjänade som toalett. Vilken vattentoalett!

Jo, verkligen, han visste mera om mina behov än min egen omtumlade kropp gjorde. Jag provade denna originella bekvämlighetsinrättning och kunde inte klaga på spolningen.

Jag använde kontrollpanelen flera gånger och den fungera oklanderligt. Men nu var det hög tid att få litet information från den stumme pojken. Jag gick upp till "stora rummet" utan att se till honom. Jag ropade, men fick inget svar. Han var inte heller i "tamburen", så jag gick upp till övervåningen. Inte där heller. Däremot märkte jag att mörkret hade

fallit. Det var en överraskning, men jag måste ha sovit länge och vaknat blott någon timme innan det snabba tropiska mörkret faller. Om nu inte pojken var här heller, då var han väl i rummet med växterna. Att gå ut i det becksvarta mörkret (totorager!) var inget allvarligt alternativ. Jag gick fram mot långsidan i det stora rummet, sökte efter en upphöjning i väggen och fann den snart. Men ingen dörr öppnades. Jag försökte flera gånger men ingenting hände. Mindes jag fel? Jag sökte utmed väggen på samma höjd och fann en ny upphöjning mera mot mitten av rummet. Inte heller här öppnades någon dörr. Jag hittade ett tredje "handtag" i rummets högra del, men inte heller här öppnades någon dörr. Jag kände mig missmodig. Det var alltför många frågor som behövde besvaras, det var alltför många egendomligheter med detta hus. Men det fanns ingen att ställa frågor till. Dessutom kände jag mig utmattad, trots att jag rimligtvis bara varit vaken en timme eller två. De kudd-liknande stolarna lockade mig. Denna gång tog jag av mig jackan och skorna, lade mig på den största kudden och föll omedelbart i sömn.

5. Ödlan

När jag vaknade mådde jag utmärkt. "Kuddarna" var verkligen förstklassiga möbler. Vid sidan av min säng stod ett fat med en tillagad fisk, och bredvid fatet ett glas vatten och en frukt. Jag är geolog och vet inte så mycket om biologi, men fruktens smak var kärv utan att vara direkt obehaglig. Säkert något som växte i djungeln. Jag tog på mig jackan och snörde på mig kängorna. Både jacka och skor verkade vara tvättade, jag kunde inte se en fläck på jackan och skorna var fria från lera. Nå, pojken var hjälpsam men nu fick han också vara meddelsam! Jag tittade ut över rummet där nere men inte ett spår av någon pojke. Återstod "fiskboden". Den var angenämt användbar, men inte heller här fann jag den jag sökte.

Jag försökte åter trycka på de tre upphöjningarna längs långväggen, men resultatet var som väntat negativt. Återstod att gå ut ur huset och leta, jag tog risken! Jag gick ut i tamburen och fann snart den välbekanta upphöjningen i väggen. Till min harm hände ingenting. Jag var inlåst!

Jag gick upp till ovanvåningen och tittade ut genom den semitransparenta fönstret. Suddiga träd var allt jag kunde se. Besviken sjönk jag ner på en kudde och försökte bestämma mig för vad jag skulle ta mig till. Tankarna flög runt i mitt huvud på ett planlöst sätt, jag verkade inte komma till någon slutsats alls. Var jag psykiskt sjuk? Hade Pavels död och ensamheten i djungeln brutit ner mig psykiskt? Var jag i själva verket på ett mentalsjukhus, hade jag hallucinationer, led jag av minnesförlust?

Jag måste prata med den där stumme grabben!

- Var är du, unge? skrek jag hysteriskt och sprang fram till dörren. Då såg jag honom stå i en dörr mitt på det stora rummets långsida. Det var

dörr nr två från vänster - jo, jag hade gissat rätt. Pojken vände sig om, log vänligt mot mig och försvann in bakom den dörr som snabbt slöt sig.

- Kom tillbaka! vrålade jag, men det var förgäves.

Modstulet satte jag mig på min favoritkudde. Jag var utmattad och ville helst somna bort från alltsammans. Jag måste vara helt ur balans, det var ju bara några timmar sedan jag vaknade. Det var fortfarande ljust ute, det kunde jag se genom fönstret. Men jag kunde inte stå emot den trötthet som överväldigade mig. Innan jag somnade funderade jag på vad pojken hade burit på, där han stod i dörröppningen. Det var inte växter den här gången, det var jag säker på. Det var något långsmalt, gult och brunt...en ödla!

6. Skorna

När jag vaknade mårde jag utmärkt. De depressiva tankarna från gårdagen var som bortblåsta. Idag skulle jag analysera min situation på ett rationellt sätt och göra upp en plan. Det var inte tal om att jag var psykiskt sjuk, allt går att förklara. Händelser och företeelser som förefaller onaturliga är alltid begripliga om vi skaffar oss rationell kunskap om dem. Stilla prisade jag den lilla humanistiska del som ändå ingick i geologistudierna. Filosofikursen hade haft en utmärkt del om logik.

Byggnaden måste ha funnits här länge. Närheten till den stora meteorens nedslagsplats måste vara ett rent sammanträffande. Någonstans i närheten måste en landningsplats för helikoptrar finnas. Kanske hade detta en gång varit en av de hemliga platserna för kokaintillverkning, de som för blott några decennier sedan varit lönsamma affärer? Nå, allt skulle idag få sin förklaring, den saken var klar.

Dagens rätt med vatten och en ny sorts fisk gick ner lätt. Menyn var inte speciellt omväxlande men man kan inte begära allt.

Jag tog en sväng ner till "fiskdammen", tömde den och använde den till användningsområde nr två. Trappan var hal under mina bara fötter men det kändes skönt att gå barfota efter så många dagar med varma "stockebergare". Ingen person syntes till i det stora rummet eller i tamburen. Jag tryckte litet förstrött på de tre upphöjningarna, men som förmodat hände ingenting. Rummet i mitten, ja, pojken hade burit in en ödla, det mindes jag nu. Kanske samlade han på både växter och djur, i separata rum. Logikens triumf - detta var en vetenskaplig expedition som studerade flora och fauna i detta utforskade djungelområde. Kanske letade man efter olja, denna sällsynta råvara. Pusselbitarna började falla på plats.

Jag gick upp till mitt sovställe och tog på mig jackan. Idag skulle jag ta mig ut på något sätt. Helikopterplatsen måste finnas alldeles i närheten. På med de gamla stockebergarna, och så iväg...

Jag blev sittande orörlig, hur länge vet jag inte. Mitt inre kändes förstenat och iskallt. Mina ögon såg men min hjärna ville inte förstå. Ändå var det alltför uppenbart. Texten på den lilla lappen var obeveklig: "Mayak".

7. Flyktvägen

Sakta släppte försteningen i min kropp. Istället kom en blandning och skräck och vrede över mig. Pavels skor kunde bara betyda en sak! Vreden dominerade mina känslor, ända tills en ny tanke steg upp i min hjärna: Den tredje dörren!

De hade Pavel! DE hade Pavel! Men Pavel behövde inga skor. Vad hade de gjort med mig? Vad hade jag haft för mig under de här dagarna? Det mönster som steg fram var oklart, men tillräcklig för ett beslut: Jag måste härifrån, till varje pris. men hur?

Dörren till "tamburen" var stängd, det insåg jag. Fönstret i mitt kupolformade rum var säkert inte lätt forcerat, och vad skulle jag kunna krossa det med? Ett par bestick, ett dricksglas, en bricka, det var mina samlade verktyg. Jag stirrade modstulet på denna ynkliga verktygssamling. På tallriken låg resterna av min frukost, ett fiskskelett. Men vänta! Hur kommer fisken ut ur huset...?

I min barndom älskade jag att gräva i snö. Det gick att få härliga grottor och tunnlar då snön var riklig, och det var den ofta på det småländska höglandet. Förtjusningen kom dock av sig den gången då jag fastnade i en tunnel. Snöhögen hade packats samman under natten och tunneln hade blivit smalare. Där satt jag utan att komma loss. Jag skrek som en besatt och efter en kvart eller så kom några vuxna och grävde fram mig. Det påstods att det var en kvart men själv upplevde jag det som en panikfylld evighet. Sedan dess har jag en lätt klaustrofobisk läggning, tar gärna trappan istället för hissen.

När jag nu stod framför tunnelöppningen kändes klaustrofobin som en nåldyna i hela kroppen. Så långt jag kunde se var tunneln vattenfri, jag hade själv sett till att den tömdes. Den var så pass vid att jag med lätthet kunde krypa i den. Men hur långt gick den och hur såg den ut längre fram? Mitt hopp stod till att den skulle leda ut i Rio Esmeralda. Förmodligen hade mina fiender använt denna väg då de tagit Pavel. Men det betydde inte att jag nödvändigtvis kunde göra samma sak. Tusen tankar flög genom min skrämde hjärna när jag motvilligt böjde mig ner och kröp in i tunneln på alla fyra. Vad jag hade att frukta var inte bara det som fanns framför mig. Tänk om pojken eller någon annan (det måste finnas fler!) visste vad jag hade för mig! Kanske skulle de öppna "fiskdammen" och låta vattnet ta mig, precis som det tog Pavel. Men jag hade inget val, det var bara att krypa vidare och det så fort som möjligt. Tunnelväggen var slät och metallisk, men ändå inte direkt hal. Efter några hundra meter andades jag tungt av ansträngning i den heta och fuktiga luften. Jag kände paniken ligga på lur men tvingade mig

mekaniskt att krypa vidare. Plötsligt föll jag framstupa på mage, min högraarm hade inte funnit den metalliska ytan den hade förväntat sig utan försvunnit ned i tomma intet. Jag trevade runt med händerna framför mig och kände en vattenyta. Här slutade tunneln!

Min första impuls var att krypa tillbaka, men snart insåg jag det omöjliga i detta. Vattenytan måste ju bara vara nästa del av tunneln, den som ledde ut till floden. Vart skulle annars fiskarna ta vägen? Men fiskar har gälar och kan följa med vattnet så länge som det behövs. Men jag, hur länge skulle jag kunna hålla mig under vattnet? Hur långt kunde jag simma innan jag var tvungen att vända tillbaka - om det nu gick att vända i den delen av tunneln...

I min hjärna kämpade förnuft, klaustrofobi, dödsångest och hat en kaotisk kamp. Förnuftet ska nog inte ha alltför stor del av äran över att jag till slut slank ner under vattenytan. Hatet mot de som tagit livet av min vän Pavel, hatet mot de som manipulerat mig, hatet mot de som studerat mig som en kanin i en bur, det hatet fick mig att ta några djupa andetag och mot allt förnuft dyka ner i den tunnel som kanske skulle bli min grav.

8. Esme

Vår vän Alfredo hade beskrivit Rio Esmeralda som en vacker men farlig kvinna. "Esme" var livsviktig för alla människor i regionen men passade man sig inte var det också Esme som tog ens liv. I denna del av sitt långa lopp var hon fylld med forsar och fall, undervattensbankar, förrådiska strömmar, ormar och giftiga kryp. Ändå var det dit jag längtade, dit jag frenetiskt sökte mig i en vattenfylld underjordisk tunnel. Mina lungor värkte och jag hade redan beslutat mig för att vända om. Än så länge hade tunneln inte smalnat av. Jag tyckte mig se ljus längre fram, men hur långt fram? Nej, det skulle inte gå. Jag vred mig runt och simmade tillbaka. Mina rörelser blev långsammare och mitt huvud var omtöcknat. Hade jag överskattat mina krafter? Mina rörelser blev allt lojare och när händerna stötte emot den horisontella väggen var det mera kroppsliga reflexer än medvetna rörelser som sköt min kropp upp mot vattenytan.

Jag blev hängande på armbågarna länge innan jag förmådde hasa mig in i den luftfyllda tunneln jag lämnat för knappa två minuter sedan. Längre blev jag liggande och kämpade med de knivar som verkade finnas i mina lungor. Den kvava och heta luften i tunneln var inte idealisk för en som nästan drunknat. När jag sent om sider kunde tänka någorlunda klart, sade mig förnuftet att jag borde återvända till huset. Men trots allt, jag hade sett ett stråk av ljus i det svarta vattnet. Räddningen kanske bara låg 20-30 meter längre bort. Om ljuset verkligen kom från Esmes yta, då skulle jag klara mig. Men hade jag fel, då skulle jag vara för långt borta för att klara färden tillbaka till tunnelns ohälsosamma med livsgivande luft.

Fångad i denna återvändsgränd hände det som inte fick hända! Ett dån hördes långt bort i tunneln och en vindstöt träffade mig. "De" hade öppnat vattenlåset! Om det bara vara för att skaffa fisk till min middag eller om de upptäckt mitt flyktförsök reflekterade jag inte över just då. Här fanns plötsligt bara en möjlighet: att nå ljuset. Jag andades in den tryckande luften och dök huvudstupa ner i vattnet. Jag simmade som en besatt och kände hur den komprimerade luften ökade min fart. Vattnet var fullt av bubblor. En stöt kändes när vätskepelaren från vattenlåset träffade mig. Jag stirrade vilt efter det ljus jag tyckt mig se, men det strida och grumliga vattnet gav inget hopp. Hjärnan började kännas omtöcknad och armarna domnade, paniken steg upp i mitt inre. Hoppet hade nästan lämnat mig då jag slungades in i ett hav av grönt ljus! Jag hade nått floden!

Under några ögonblick av panik kunde jag inte orientera mig. Min hand stötte mot en stenig botten och jag kunde med en förtvivlad spark mot denna botten orientera mig upp mot ytan.

9. Forsen

Efter att ha inandats tillräckligt med livgivande luft, försökte jag orientera mig. Jag befann mig i ett bakvatten där floden gjorde en kraftig krök. Det var inte mer än ett dussin meter in till stranden, men den verkade ändå oändligt långt borta. Alldeles invid mig snurrade en stor avbruten trädgren i gränsområdet mellan strömmen och bakvattnet. Med några simtag var jag framme vid den och kunde äntligen vila min utmattade kropp. Efter en stund orkade jag lyfta blicken för att se hur långt det var in till stranden. Den verkade nu vara längre bort än förut och till min förtvivlan upptäckte jag att grenen höll på att sugas ut i strömfåran.

För sent fattade jag beslutet att simma in mot stranden, grenen sögs ut i strömmen och jag var tvungen att följa med. Min lättnad över att ha kommit levande ut genom tunneln var stor och en triumferande känsla bultade i mitt bröst. Det var dock inte tid att ropa hej, för jag visste att denna del av Esme var fylld av forsar och små fall. Jag måste snarast komma upp på land, men floden var snabb och jag själv var medtagen. Det var kanske 20 meter till närmaste strand men jag visste att ögat var en svag bedömare av den kraftinsats som egentligen behövdes för att komma in till stranden. Jag ville helst in mot den västra stranden, bort från den sida där mitt gamla fängelse låg.

Jag höll mig fast vid den stora grenen och spejade desperat in mot land och fram mot nästa krök på floden. Vattnets hastighet verkade öka och jag visste vad det kunde innebära. Och mycket riktigt, bakom kröken smalnade floden av och en lång serie forsar låg framför mig. Det fanns bara en strategi - att hålla fast vid grenen och på något sätt försöka komma igenom forsarna. Jag kände inte någon rädsla längre, bara fast beslutsamhet av att inte ge upp frivilligt. Mer eller mindre omedvetet

hade jag försökt förskjuta grenen åt den västra stranden och vid forsarnas ingång kunde jag inte vara mer än ett tiotal meter från strandbanken. Djungeln på denna sida var mera öppen och stranden var inte täckt av nedhängande grenar. Jag försökte nu komma upp ovanpå grenen för att skydda mig från stenar i det grunda vattnet. Grenen slog emot en stor sten i början av forsen, virvlade runt, träffade en ny och snurrade ytterligare ett varv. Jag kunde inte längre orientera mig i det skummande vattnet, än mindre påverka grenens bana. När jag kände att grenen inte längre svängde runt, höjde jag på huvudet och försökte se nedåt forsen.

Till min förvåning upptäckte jag att min farkost stod stilla! När jag tittade in mot stranden såg jag att ett stort antal träd var fällda rakt ner över forsen och att min gren nu åtminstone tillfälligt fastnat i de yttersta grenarna. Med uppbådande av all min beslutsamhet kravlade jag mig bort mot de fällda trädens toppar och grabbade tag av alla krafter. Det var i sista sekunden, min tillfälliga farkost hade hela tiden otåligt darrat av iver att komma loss och nu lyckades den också med ett plötsligt ryck komma ur greppet. Den stegrade sig för ett ögonblick och jag kände en plötslig smärta i mitt ena ben. Mina händer höll dock krampaktigt i trädtopparna och jag drog mig allt närmare stranden. Strax kände jag botten under mina fötter och kunde till slut släpa mig upp på den steniga stranden. Flämtande sjönk jag samman på de hala stenarna, men snart kröp jag på alla fyra längre upp på stranden, reste mig och stapplade ett tiotal meter upp till den tätta vegetationen. Här, gömd föreventuella förföljare, fann jag äntligen vila.

10. Totoragas

När jag vaknade mårde jag förfärligt. Mitt huvud värkte, min mage protesterade. När jag försökte resa mig, högg det till i mitt högra ben. Solen hade börjat gå ner, men i det svaga ljuset kunde jag ändå se hur mitt byxben var uppsplitet och under trasorna kunde jag ana ett område med levat blod, från höften och ner mot knät.

Jag såg mig omkring för att kunna orientera mig innan mörkret föll helt. Mellan mig och forsen kunde jag urskilja något som liknade små byggnadsställningar. Jag haltade ner till forsen för att stilla min törst, därefter studerade jag de ställningar jag skymtat. På mycket nära håll kunde jag se att det var grenar, nedstuckna i marken. På omkring manshöjd fanns horisontella grenar lagda som en hylla och ovanför hyllan var smärre grenar tätt sammanflätade och täckta med någon slags mossa. En inte helt angenäm doft kändes och när månen dök fram bland molnen kunde jag se att det låg några fiskar på hyllan! Jag flämtade till och drog mig bakåt. Blixtnabbt kom en bild i min hjärna: totoragas! Detta var deras fiskeplats. Det förklarade de nedfällda träden i den grunda forsen. De hade blivit min räddning men skulle fiskeplatsens ägare utgöra en lika stor fara som Esmes forsar? Alltför väl mindes jag de långa pilar som genomborrat kvinnans kropp. Visst, hon hade visat sig

vara en fiende till mig, men likväl en europé. Varför skulle de "fredliga" indianerna göra skillnad på henne och mig? Just nu, i skydd av mörkret, var jag troligtvis säker, men i morgon?

Jag bestämde mig för att gå söderut så snart solen gick upp. Om benet bara höll, skulle jag nå baslägret nedanför det stora fallet om ett par dagar. Där kunde jag invänta Alfredos kanot.

Den natten blev lång. Benet värkte och det gick inte att sova. Kläderna hade snabbt torkat sedan jag hängt upp dem på några grenar, men någon komfortabel plats att vila på stod inte att finna. Hur jag än lade mig, protesterade benet. Korta stunder slumrade jag till. Ett tag gick jag bort till fiskeplatsen och kände på de halvtorkade fiskarna. Magen hade gjort sig påmind men lukten från fisken var inte inbjudande.

Jag måste ha slumrat till framemot morgonen, för när jag slog upp ögonen var det nästan helt ljust. Benet kändes av så fort jag försökte resa mig, men det gick i alla fall att gå med. Jag såg bort mot fiskeplatsen. Jag motstod en impuls att gå bort dit och försöka avlägsna mina egna spår. Det var bättre att snarast ge sig av, att följa Esme ner mot mötesplatsen. Jag gick ner till floden och drack, tvättade av såret på benet och gav mig haltande av söderut. Det var inte någon lätt terräng att ta sig fram igenom. Just nära floden var vegetationen som tätast. Jag ville hålla mig nära floden: ju längre bort från floden, desto närmre indianernas läger, så kändes det. Jag blev i alla fall tvungen att söka mig omkring hundra meter bort från land för att finna en terräng som bättre lämpade sig för mitt ben. En nedfallen gren lämpade sig ganska väl som vandringskäpp.

Magen knorrade och jag förbannade mig själv för att inte ha visat större intresse för Pavels kunskaper i biologi. Han hade då och då kommit fram till mig med bär eller frukter och bjudit mig att smaka. Det hade varit intressant i och för sig, men vem bryr sig om tropiska frukter när ryggsäcken är full av god torrmat? Jag letade efter eventuella frukter men kunde inte hitta något över huvud taget som såg ätbart ut. Jag hade i alla fall tillgång till vatten, det var en tröst. I denna del av sitt lopp föll Esme sakta nedåt låglandet. Detta innebar en ytterligare belastning för mitt värkande ben. Dessbättre kunde jag inte minnas att det fanns några tillflöden i denna del, men den täta vegetationen kunde ju dölja mycket på ett flygfoto.

Framemot eftermiddagen kände jag mig mycket eländig. Både magen och benet protesterade våldsamt och jag var inte säker på om det var den tropiska hettan eller en feber som plågade mitt huvud. Jag var tvungen att stanna för att vila. Mörkret skulle falla inom några timmar. Helst ville jag komma så långt som möjligt innan natten lägrade sig, men jag orkade inte. Jag drog mig ner mot floden för att söka efter en lämplig plats att övernatta på.

Ett stort, ganska fristående träd verkade vara en acceptabel plats för natten. Inga myror eller andra kryp syntes på stammen, marken under

trädet var ganska jämn och inte full av hårda rötter. Några apor tjattrade i protest mot mitt intrång, men de fick allt finna sig i en tillfällig gäst. Jag försökte göra det bekvämt för mig och ansträngde mig att inte tänka på värken i benet. Jag var i alla fall ute ur mitt fångelse och på väg mot friheten. Jag började också förstå att jag hade ett ansvar utöver mitt eget skinn: jag måste ta mig till staden och informera myndigheterna om vad som försiggick inne i denna djungel. Hitintills hade jag inte haft ork att tänka på mycket mer än min egen räddning, men nu insåg jag allt tydligare att händelserna hade en vidare dimension än så.

Aporna ovanför mitt huvud tjattrade allt intensivare och det verkade som om de blivit fler. Kunde de vara så förargade över min närvaro, eller var det något annat i närheten? Ett rovdjur? Instinktivt sträckte jag mig efter mitt enda vapen - min vandringskäpp. Mödosamt kom jag på fötter. Mina trötta ögon avsåkte den täta vegetation som bara låg ett dussintal meter längre bort. Jag stelnade till när jag kunde se hur någonting rörde sig därborta. Sakta lösgjorde sig en gestalt - den gestalt jag minst av allt ville se. Som i ultrarapid närmade sig en indian. Han gick neråtböjd, med blicken fixerad mot trädkronan på det träd jag valt som viloplats. I händerna höll han en till hälften spänd pilbåge! Totoragas!

11. Byn

Jag stod som förstenad och till min fasa märkte jag att mitt vapen, min vandringskäpp, föll ur min hand. Ljudet som uppstod då den föll var inte högt, men tillräckligt för att indianen skulle rycka till. Han förde snabbt upp pilbågen och sänkte blicken. Jägaren hade sett mig! Han spände sin båge och siktade på mig! Paniken bröt ut inom mig och jag skrek som en galning: Skjut inte! För guds skull, skjut inte!

Jag tror inte att totoragas förstår småländska speciellt väl. Min uppmaning hade dock den önskade effekten - indianen sänkte bågen och sade något som jag inte förstod. Jag kunde sisådär 15 ord guaraní och vid närmare eftertanke är nog inte det indianspråket ens närbesläktat med totoraga. Nå, den verbala kommunikationen var dålig men kroppsspråket otvetydigt - till min oerhörda lättnad. Indianen kom sakta fram emot mig. Pilbågen spände han över ryggen och pilen stack han in i ett hölster som hängde över höften. Detta, parat med hans lågmälda tal visade klart att han inte var min fiende. Indianen tittade forskande på mig, blicken stannade ett tag på mitt högra byxben där ett stort jack och en ännu större blodfläck tydligt syntes. Han pekade på såret och grinade illa, som i sympati. Jag hade nu hämtat mig så pass, att jag återfått såväl talförmåga som mod. På min något knaggliga spanska förklarade jag att jag skadat mig i floden. Indianen tittade på mig, utan att förstå. Jag pekade ner mot floden och gjorde simrörelser med händerna. Indianen nickade och log som tecken på att han förstätt. Nu pekade han inåt djungeln och sade något, som jag förstod betydde ungefär "följ med mig". Han gick långsamt för att jag skulle hinna med. Det var inte bara min häлта som hindrade min gång, jag märkte dessutom att båda

benen darrade - benen var räddare än hjärnan. Dessutom slank den kortväxte indianen lätt in mellan buskar och träd medan jag fick böja mig ner och ständigt mota bort grenar med mina armar.

Då och då pekade indianen framåt och sade något, säkert som en uppmuntran om att vi snart skulle vara framme. Efter ett tag stannade han och utstötte ett par korta rop. De besvarades i fjärran och jag förstod att vi var alldeles i närheten av hans by eller läger. Och mycket riktigt, i en röjd glänta låg en samling låga hyddor, kanske totalt tolv. En grupp män väntade på oss strax utanför byn. Min vägvisare talade lågmält med en äldre man i gruppen. Därefter kom de alla fram till mig och tittade närgånget och ogenerat på mig. Det bekom mig inte illa, jag kände att jag var bland vänner. Dessutom kände jag doften av stekt kött och min mage reagerade upprymt vid denna ljuvliga doft.

En man ropade något inåt byn och strax dök en ung man upp bakom en hydda och kom fram till oss. Den äldre mannen talade en stund med pojken under det att han gång på gång pekade på mig. Den unge mannen kom fram till mig och lyfte sin högra hand.

- Jag är Xapu, sade han, jag talar ditt språk.

"Mitt" språk var i detta fall spanska, något som jag hjälpligt hankade mig fram på i Puerto Diaz basar. Nu kändes det ändå som om kommunikationens slussar öppnades på vid gavel. Efter mina dagar hos den stumme pojken och oförmågan att tala med min vän jägaren, kändes det som en befrielse att äntligen kunna tala med någon.

Så gott jag kunde förklarade jag, att jag varit fången i ett hus på andra sidan floden och att jag flytt därifrån. Jag talade också om att jag kom från Sverige och att jag var geolog, detta senare troligen helt ovidkommande för mina värdar.

- Vi vet vem du är, sade Xapu. Våra jägare såg både dig och din vän när ni kom med båten. De försökte rädda dig från den onda varelsen, men du försvann utan att lämna ett spår.

- Jag kom in i ett hus där jag sedan hölls fången, sade jag.

- Det finns inget hus i djungeln, hus finns bara i Diaz, sade Xapu.

Jag försäkrade att det fanns ett hus, ett stort hus, bara några hundra meter från den plats där de dödade kvinnan. Men Xapu skakade på huvudet och började tala med den gamle mannen. Ett mummel hördes bland männen sedan Xapu översatt vår konversation. "Inget hus"! Hur kunde dessa människor missa ett stort hus, de som kunde spåra minsta bytesdjur kilometervis?

Doften av det stekta köttet korrumberade mina tankar, med en kraftansträngning tvingade jag in dem på väsentligare saker.

- Xapu, sade jag, jag måste komma till båten snart, det är mycket viktigt.

- Båten har kommit och båten har åkt tillbaka, svarade Xapu, till min överraskning.

- Det är inte möjligt, ropade jag förskräckt, den skulle komma tidigast om fem dagar, det är bara fyra eller fem dagar sedan jag kom till huset.

- Båten väntade i fem dagar på dig, svarade Xapu, det är nu mer än fem dagar sedan den återvände till Diaz.

Jag kände mig illamående.

12. Drömmen

Den gamle mannen gjorde en gest som avbröt allt resonemang. Xapu bad mig att följa med in bland hyddorna och anvisade mig en plats att sitta på. Jag mera låg än satt, plågad såväl av värken i benet som av utmattning.

Det kändes som om jag snart skulle svimma. Kanske gjorde jag rentav så, för när Xapu vidrörde min axel ryckte jag till. Han sträckte fram ett kärl och uppmanade mig att dricka. Inne i kärlet fanns några deciliter grönaktig och illaluktande vätska. Xapu såg min tvekan och uppmanade mig enträget att dricka. Jag läppjade försiktigt på drycken och fann att den smakade som den luktade.

- Den är bra för dig, uppmuntrade Xapu med ett leende. Så jag tog mod till mig och tog en stor klunk. Det fanns en svagt brännande känsla i drycken. Xapu nickade nöjt och uppmanade mig att dricka upp allt. Med en viljeansträngning tömde jag kärlet.

Ett rop från Xapu och en äldre man kom fram med ett fat. På detta låg en liten bit av det mina näsborrar så intensivt sökt lokalisera - stekt kött. Vid köttbitens sida låg något som såg ut som en liten böjd majskolv. Jag fann köttet smaklöst men ändå ack så gott! Grönsaken försvann därefter raskt mer i min mage. Det smakade mera men var tydligen allt som erbjöds.

En avslappnande känsla av värme började sprida sig i min kropp och även värken i benet hade lättat något. Jag förstod att det var drycken som började verka.

En äldre kvinna stod nu vid min sida. Nu insåg jag att detta var den första kvinnan jag sett i byn. Uppenbarligen höll de andra kvinnorna sig gömda inne i hyddorna. Liksom männen bar denna gamla kvinna endast ett höftskynke. Från ett rep runt hennes magra midja hängde ett band med något som såg ut som små askar. Innan jag hunnit titta närmare på dessa, uppmanade mig Xapu att ta av byxorna. Jag började känna mig omtöcknad,

men lydde utan tvekan. Kvinnan satte sig på huk bredvid mig och studerade såret på mitt ben. Hon pratade och nynnade lågmält hela tiden. Ur en av de små askarna skakade hon fram ett pulver i sin handflata. Detta pulver gned hon försiktigt på mitt såriga ben. Först kände jag ingenting, men snart började såret att svida, allt intensivare. Jag lade mig ner på sidan och kände hur drogen i kärlet ville dra mig in i en dvala, medan svedan i såret ilsket uppmanade mig att hålla mig vaken. Det tog inte många minuter innan drogen vunnit denna dragkamp.

Jag föll in i ett inferno. Medan min avslappnade kropp varsamt bars in i en hydda, arbetade min hjärna på högtryck. Huset i djungeln trädde fram för min syn. Det hade fullt med stora fönster på framsidan och i vart och ett syntes ett ansikte. De var alla väldigt lika pojkens tysta ansikte. I ett enda fönster såg jag Pavels ansikte. Hans vanligtvis så glada uppsyn var helt uttryckslöst, men jag såg att hans läppar rörde sig. Jag ropade, men hans ansiktsuttryck förändrades inte. Vad ville han säga mig? Jag försökte läsa på hans läppar men fann inget svar. Så dök Pavels ansikte upp i alla fönstren samtidigt, men plötsligt fylldes de av pojkens och kvinnans ansikten. Jag ropade och slog på fönstren, men ansiktena bara titta tyst men vänligt mot mig.

Jag gick runt huset och i varje vinkel såg jag bara dessa ansikten i alla dessa fönster. Så plötsligt, var jag inne i huset och stod i den stora salen. Alla de tre dörrarna stod på glänt, på något sätt uppfordrande. Jag tittade försiktigt in i den första utan att finna annat än växter. I det andra rummet såg jag dessa djurkroppar, livlöst stående i genomskinliga behållare. Den tredje dörren var tung att röra, jag arbetade med alla krafter för att ytterligare få upp den för att se in. Den rörde sig litet, och under ett ögonblick såg jag åter Pavels uttryckslösa ansikte genom dörrspringan. Hans läppar rörde sig på samma sätt som de gjort i fönstren, men inte heller nu förstod jag vad de ville säga. Dörren var tung och jag kände att den inte bara var svår att öppna, den drogs obevekligt ur mitt grepp och gled igen. När jag vände mig om stod pojken och kvinnan där, men denna gång inte bara en, utan många; många pojkar, många kvinnor, alla likadana. De tittade vänligt på mig och log. Jag ropade åt dem att hjälpa mig att öppna dörren och få ut Pavel. Men de bara log tyst, vände sig om och försvann. Nu öppnades dörren ner till vattenlåset och rummet började snabbt fyllas av inströmmande vatten. Jag drog mig tillbaka uppför spiraltrappan mot mitt sovgemak, men dörren var låst. Vattnet steg allt hastigare och det fanns ingen väg ut. Snart svävade jag i vattenmassorna alldeles uppe vid taket. Rummet fylldes helt med vatten och den sista lilla fickan av luft tog slut. Jag tryckte mina ben mot taket, sköt ifrån och simmade ner mot den tredje dörren. När jag nådde fram till den pressade jag på det ställe på väggen där jag visste att "nyckeln" satt. Och nu öppnade sig dörren utan problem och jag tittade in, ivrigt letande efter min vän. Jag såg honom, jag såg hans läppar. Och plötsligt förstod jag.

Jag vaknade. Benet gick att räta på utan större svårighet och mitt huvud kändes för första gången på länge alldeles klart. Det tog mig bara några sekunder att minnas var jag var och synen av den gamla skinntorra kvinnan vid min fotända bekräftade mitt minne. Hur länge jag legat i denna hydda hade jag ingen uppfattning om, men säkert hade jag blivit väl omhändertagen av dessa vänliga indianer. Jag ville prata med Xapu, men jag kände mig på något sätt förvirrad. Det var något jag skulle tala med Xapu om, det visste jag, men vad var det? Var det något vi talat om innan jag somnade in? Eller var det rentav något som hände under själva sömnen? Då mindes jag Pavels ansikte och hans läppar. Pavel hade sagt mig något! Vad var det han ville säga mig.... Så mindes jag! Hans läppar hade format orden "De är stumma". Jag satte mig upp med ett ryck. En känsla av både lättnad och skräck fyllde mig. De är stumma! Varför hade jag inte förstätt? Kvinnan och pojken - de hade aldrig sagt ett enda ord. De bodde i ett hus i djungeln, ett hus som inte ens djungelns innevånare kunde se. De var inte ... mänskliga!

Jag reste mig snabbt upp och haltade mot hyddans öppning, trots att den gamla kvinnan tecknade åt mig att ligga stilla. Jag var tvungen att tala med Xapu och den insikt som drömmen äntligen givit mig. De var inte mänskliga! Jag insåg, helt utan tillfredsställelse, att jag verkligen hade funnit det jag en gång kom hit, till denna djungel, för att finna. De Tysta måste ha ett direkt samband med den "meteor" som Pavel och jag kommit hit för att studera. Det var alltså ingen meteor, men säkert hade den kommit hit samma väg som en meteor - från en bas utanför vår egen värld. Tanken hisnade och min strupe var torr som en öken - jag var åter rädd. Men denna gång inte för min egen säkerhet, utan för något mera arketyriskt, rädslan inför ett hot mot den egna arten.

"Xapu! Donde estás?", ropade jag rakt ut. Min rädsla hade givit min röst oväntad kraft och människorna i byn ryckte till att vände sig mot mig, en del kom småspringande mot min hydda. Jag hade inte behövt skrika, Xapu satt nedhukad alldeles bredvid hyddans öppning.

Jag böjde mig ner och grep tag om hans arm.

- Xapu, de är inte mänskliga! Xapu, de där människorna, nej de där som höll mig fången, de är inte människor som du och jag!"

- Nej visst, sade Xapu lugnt och tittade mig stadigt i ögonen. De är onda andar som kommit från molnen, fortsatte han. De är onda och farliga. De dödade några av våra kamrater men vi har också dödat några av dem. Du såg ju själv hur den blåa demonen dog av våra pilar, just när den skulle döda dig.

- Jag såg ingen demon, det var en kvinna, av mitt eget folk. Hon skulle visa mig vägen till sitt läger. Ja, så trodde jag då. Men hon dog inför mina ögon, av pilar från era krigare.

- En kvinna? Xapu såg klentroget på mig. Jag var inte där själv, men de

två spanare som följde dig och din kamrat under er vandring har berättat att de dödade en blå demon, en sådan som man annars bara kan se under cuaringans inflytande. Men vi har sett dem på flera ställen sedan de kom ner från molnen och vi har stridit mot dem. Vänta, ska du få tala med Turac. Han var med när den blå demonen försökte döda dig och han var den som fann dig nere vid floden.

Han reste sig och gick.

- Xapu, ropade jag, vad är cuaringan?

- Cuaringa, ropade Xapu tillbaka, den dricker vi vid de stora danserna till andarnas ära. Den ger oss en glimt av andarnas önskningar. Vi kan se både de goda och de onda andarna och deras inbördes kamp.

Han försvann bakom en hydda och jag satte mig på den torra marken. Blå demoner!

Indianerna hade sett blå demoner, men jag hade sett en västeuropeisk kvinna. Och vi måste ha sett samma objekt samtidigt. De hade dödat "demonen", eller åtminstone var det vad jag hade trott mig se. Varför såg vi inte samma sak?

Xapu kom tillbaka med en man vid sin sida. Jag kände igen honom som den jägare som upptäckt mig nere vid floden. De satte sig ner på huk bredvid mig och Xapu förklarade, att detta var Turac, en av stammens bästa jägare och spanare.

Denne spåde indian hade alltså redan två gånger ingripit i mitt liv, en gång med sin giftiga pil, den andra gången... ja, det var då nära att jag själv blivit träffad av hans pil.

- Varför sköt han inte på mig när han upptäckte mig nere vid floden?

Varför ser han mig som en fredlig besökare medan andra personer av min ras uppfattas som blå demoner?

Xapu översatte och mannen nickade och svarade kort.

- Du talade, sade Xapu.

- Ja, det är sant, jag talade - nej jag skrek av rädsla.

- Men du talade och då var du ingen blå demon, Turac kände igen dig.

- Men han dödade den varelse som jag uppfattade som en kvinna av mitt eget folk, en kvinna som förstod vad jag sade!

- Nej, svarade Turac sedan Xapu översatt. Nej, jag tror inte den förstod vad du sade och den svarade ju aldrig. Demonerna kan inte tala. Men de kan tala inne i våra huvuden och förvrida våra tankar. Därför är de

mycket farliga. En av oss sköt en förgiftad pil på en demon som förde bort en av våra kamrater. Då förstod vi att de ändå inte var stora andar. Men även om vi sett dem dö har vi aldrig kunnat titta noga på dem, för deras döda kroppar blir moln som löses upp i vinden. Jag såg din demon falla och ligga stilla på marken, men när jag kom riktigt nära var den bara ett blått moln som drev bort med vinden.

Jag tittade rakt framför mig, utan att se. Kvinnan var ingen riktigt kvinna, det hade jag redan förstått. Men förmodligen inte en blå demon heller. Indianerna hade förstått att dessa, "de tysta", kunde förvrida människors perception. Jag blev sittande, alldeles stilla och tyst. Xapu och Turac sade inget, dessa djungelns herrar är vana vid väntan. Onödigt tal är dem främmande. De respekterade min tystnad och väntade utan otålighet.

Indianerna hade alltså sett blå demoner. Jag hade sett en vacker kvinna. Blå demoner finns ju inte, men de hade sett dem. Men vackra kvinnor i västerländska kläder, de finns inte heller inne i en tropisk djungel! De Tysta måste ha hämtat bilder ur våra hjärnor. Kanske har indianerna dessa bilder i sina sinnen när de går ensamma i djungeln? Dessa blå demoner har de ju "sett" och betraktar som verkliga. De Tysta hade gjort misstag när de använde sig av båda bilderna, men ett större misstag vid det första mötet men människor. Hos mig hade de hittat en önskebild i en förvirrad hjärna, hos indianerna en ständigt närvarande hotbild. Ett embryo av insikt fyllde mitt sinne. Vilka dessa varelser än var, vilka deras syften än var, varifrån de än kom, måste jag åter till staden och till en telefon!

- Xapu, sade jag tyst, jag måste ta mig tillbaka till staden!

Mina näsborrar nåddes av dofter inifrån min hydda. Den gamla kvinnan hade tydligen tänt en kittel när jag vaknat och höll nu på att koka någon maträtt. Jag upptäckte att jag var utsvulten och att strupen var alldeles torr.

- Jag måste snarast tillbaka till staden, men inte just nu...

14. Missionsstationen

Efter måltiden bestämdes att jag skulle återgå till min hydda för att vila. Mina protester godtogs inte, byäldsten ansåg att mitt tillstånd ännu inte medgav någon vidarefärd. Allt skulle ordnas i morgon, försäkrade man mig. Nå, jag var verkligen fortfarande trött och benet hade börjat värka igen. Och maten gjorde mig sömning. Jag vågade inte fråga, men jag tror att det något sega köttet var från apa. Vidare hade man givit mig att dricka av samma vämjeliga dryck som dagen (dagarna?) innan, men denna gång i mera utspädd form. Jag lade mig på en bädd av stora blad på golvet, efter att ha avböjt att ens försöka sova i en hängmatta.

Denna natt plågades jag inte av några mardrömmar. Jag sov gott och djupt, så djupt att Xapu fick väcka mig på morgonen. Efter en enkel måltid på något slags bröd och källvatten, bad Xapu mig komma med att träffa byns äldste. Han ledsagade mig till en av annan hydda, där tre äldre män väntade mig.

Det märktes att man noga diskuterat igenom både min och deras situation. Man hade haft svårt att förstå hur deras och min upplevelse av De Tysta varit så annorlunda och hur de kunnat undgå att upptäcka det stora huset. Dessbättre verkade de inte tvivla på sanningshalten i mina upplevelser. Mina erfarenheter hade bekräftat att stammen fått en mäktig fiende på sitt territorium. Därför skulle hela byn bryta upp samma dag och återgå till en tidigare övergiven by, en dagsfärd längre bort från floden. Där skulle man vara säkrare och endast de bästa spejarna skulle hålla ett öga på området kring nedslagsplatsen för De Tystas farkost. Mina observationer från husets interiör hade också diskuterats, och liksom jag hade man kommit fram till att De Tysta verkade samla på prover från naturen, både växter, djur och människor! Tydligen gjorde de en distinktion mellan djur och människor, eftersom Pavel av allt att döma inte hamnat i samma rum som djuren. Kanske var det vårt tal som fått oss "klassificerade" som en särskild art? Nå, indianerna var inte speciellt spekulativt, utan snarare mycket praktiskt inriktade.

Vad mig själv beträffar skulle Turac ta mig med ner till floden och sedan ta mig med i en kanot ner till Mission Santa Cruz, en missionsstation några tiotal km längre nedför floden. Därifrån kunde jag få hjälp av komma vidare till staden.

Jag mindes den lilla oansenliga missionsstationen från vår färd uppströms Rio Esmeralda. Alfredo hade tjänat som postiljon och vi hade stannat enbart några timmar hos jesuitbröderna. Denna station hade spelat en avgörande roll vid vad de vita kallade "pacificeringen" av indianerna. Enstaka kontakter uppehölls numera med totorangas, men de höll sig mest på respektfullt avstånd. Ett resultat av pacificeringsprocessen (som det hette) var just att en ung indian vid namn Xapu hade satts i skola på Misión Santa Cruz. Han var numera en språklig förbindelselänk mellan totorangas och jesuiterna. Vad jag också visste sedan gårdagen, var att samme Xapu efter ett knappt år hade rymt från de fromma bröderna, trött på den hårda och nedlåtande behandlingen. Bröderna hade tämligen hårdhänt försökt lära honom betydligt mera än det spanska språket och den överlägsna spanska kulturen. Förhållandet mellan jesuiterna och totorangas var ett ömsesidigt respekterande, mera lik en vapenvila än en fred.

Alltnog, Turac skulle sätta iland mig någon km före missionsstationen, själv hade han verkligen inte någon lust att träffa jesuiterna. Mina byxor hade lagats av någon, troligen av en av de för mig osynliga kvinnorna i byn. Benet kändes åtskilligt bättre och jag var ivrig att få komma iväg. Jag tackade via Xapu de äldste för att de förmodligen räddat mitt liv och lovade att jag snarast skulle kontakta myndigheterna i både

Puerto Diaz och i mitt eget land. Denna försäkran möttes av artiga nickanden men förmodligen ingav de föga tillförsikt. Jag tog farväl av Xapu, tittade efter den gamla kvinnan för att tacka för hennes omsorger, men hon syntes inte till.

Det tog inte mera än någon timme att komma ner till floden. Turac hade avsiktligt valt en sydligare väg till floden, han ville inte stöta ihop men några demoner när han var i sällskap med mig. Säkert uppfattade han mig som lika synlig som en elefant, trots att jag försökte gå på samma smygande sätt som han.

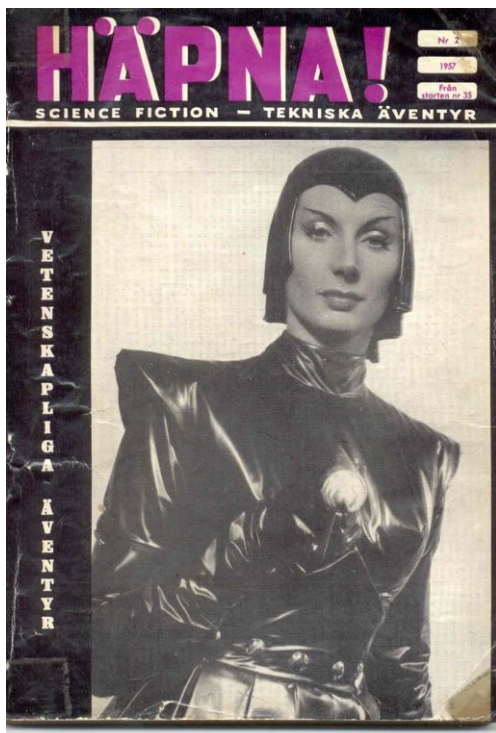
Nere vid floden drog han fram en kanot ur ett snår. Vi satt av nedströms med god fart. Han styrde utan tvekan genom ett par strida forsar. När solen började gå ner räckte Turac mig ett stycke bröd. Jag förväntade mig att vi skulle slå läger för natten, men Turac paddlade oförtrutet på. Det var klart fullmåne och det räckte mer än väl för hans kattögon. Floden blev allt bredare och lugnare så jag slumrade till några gånger och vaknade varje gång mer eller mindre ledbruten. När gryningen randades styrde Turac in till land och drog upp kanoten. Jag förstod att vi kommit till vägs ände. Han talade tyst på sitt mjuka språk och pekade nedströms. Jag förstod att missionsstationens inte var långt borta. Jag tog motvilligt emot ytterligare en bit bröd, för jag kunde inte se att han hade något kvar åt sig själv. Han lade sin hand på min axel, nickade till och gled ner i kanoten. Jag tittade ett tag efter honom och innan han försvann bakom första flodkröken vände han sig om och saluterade mig med paddeln. Jag märkte att jag kände en saknad efter en god vän. Men nu var ingen tid att förspilla, jag måste vidare ner till Puerto Diaz så snart som möjligt.

Så jag fortsatte utmed flodbanken och efter någon halvtimme kom jag till en uthuggning i djungeln. Här låg missionsstationens odlingar och jag visste att själva stationen var mindre än 500 meter borta. Jag kände att jag började slappna av, jag hade kommit så långt att min egen fysiska säkerhet var räddad. Nu gällde det allas vår framtida säkerhet, men på något sätt var jag ändå glad och lättad att i fortsättningen personligen behöva möta någon "demon". Snart såg jag kyrktornets topp. Jag ökade på steglängden när en man i grå kappa syntes nedböjd över ett grönsaksland. Jag ropade och han reste sig och vinkade åt mig. Jag kände nog igen en av de bröder som jag träffat för någon obestämd tid tidigare.

- Frid broder, sade jag lättad. Jag är Jonas, jag besökte er för en tid sedan tillsammans med Alfredo och min kamrat Pavel. Jag måste genast få tala med padren, det är mycket angeläget!

Han log vänligt mot mig och med en gest bjöd han mig att följa med honom till missionsstationen.

Amrika

*You´ve been a wonderful audience!
Come visit us some day!
I'm so thrilled to be here!
Our service is best in town!
Are you from Sweden? Well, that's wonderful!
Do you make 15 000 bucks a year? Well, that´s great!
Have a nice day!
We're proud to have you here!*

The United States. Country of lies.

När solen började sänka sig under Patias horisont hände det som alltid hänt i den mänskliga historien. Skuggorna mildrade människors aktivitet och slöt dem samman. Den uråldriga genetiska koden fick 6 000-talets människor att utföra samma handling som sina urfäder; de samlades inför skymningens kända och anade faror, då varelser bättre anpassade för mörkret fick ett övertag i kampen om att överleva. De slöt sig samman i sina grottor för att söka skydd av bergets väggar och kraft i sin gemenskap. De yttre hoten tonade ner aggressioner, samtalstonen blev mjukare och närheten mellan vänner och familjemedlemmar tätare. 20 000 år var för kort tid för att ändra detta beteende, även i världar där det inte längre var nödvändigt.

På Patia fanns inget fysiskt hot mot de människor som nu drog sig mot sina

hem på den minsta planeten i Mandax solsystem. Patia var en rik värld, fylld med bördig jord, strida floder, rika hav och ett mildt klimat utmed vändkretsarna. De varelser som utgjorde ett hot mot människorna fanns huvudsakligen i haven, medan de på land trängts tillbaka och i vissa fall utrotats. Kolonistörerna var fortfarande efter snart 400 år långt ifrån trångbodda. Immunitet mot lokala mikroorganismer hade kommit både från laboratorier och genom en tidvis smärtsam anpassning.

Arteos båda barn kröp upp i hans knä, som de brukade göra innan sänggåendet.

- Berätta en saga, pappa! bad den femåriga Eeta.

Hennes tonårige bror Rimo såg som vanligt lätt besvärad ut inför denna begäran. Han hade ju hört alla pappas sagor förut, men han fogade sig solidariskt och bidade sin tid. Systemen brukade ofta somna innan sagan var slut och då kom hans tur att prata med pappan i lugn och ro.

Barnens mor Lea lyfte snart nog upp den sovande Eeta och bar in henne i sovalkoven. Solen hade redan gått ner och de båda månarna hade gått upp. Ljuset från dem var svagt, eftersom den större Chalig skymde sin mindre ledsagare Ilax denna del av året. Rimo tyckte om denna period av dygnet, liksom de flesta patianer. De var alla utvandrare från Zarog, en planet som varit en nödvändig parentes för de kolonistörer som sökt sig till denna del av Vintergatan. Genom att Zarog alltid vände samma sida åt sin sol bestod den av en het och ökenliknande och en kall och isbetäckt halva. Odlingsbar och beboelig var bara den tunna zonen mellan dessa världar. Här rådde en svag skymning i de mest tätbefolkade områdena; in i öken- eller istrakterna tog man sig bara om man hade ett gott skäl. Skymningen kändes rogivande, i tryggheten och gemenskapen. Så hade det förklarats för Rimo, så hade patianernas förkärlek för en skymning utan artificiella ljus förklarats för honom. Men i hans brådmogna sinne fanns ibland tvivel. En period av 500 år, kunde den sätta en sådan prägel på en hel kultur? Kunde det inte finnas en djupare förklaring, en förklaring dold i den mänskliga rasens historia?

Just historia var Rimos stora intresse. Och kanske var det så, att det som är svårt att få veta är det mest intressanta? Rimo hade läst många historieböcker och varit en uppmärksam elev på historielektionerna. Trots detta kände han att det var många bitar som fattades och många bitar som inte passade samman. Hans far hade uppmuntrat detta intresse för historien. Fadern visste mycket om historia, men Rimo hade en känsla av att fadern ibland sovrade och lade tillräta när han besvarade historiska frågor. Men nu hade Rimo ett bra tillfälle att höra nya och spännande historier ur det förgångna. De var alla mätta och månarnas sken gjorde att alla spänningar löstes upp och att sinnena skärptes.

Rimo hade funderat mycket kring den frihetsklocka som fortfarande fanns kvar på Zarog. Den hade förts med ut i Vintergatan av den första vågen av emigranter, de första människorna som trängde in i denna del av galaxen för kolonisation. I flera tusen år hade den varit en symbol för

människor på hundra världar. Alla hävdade sin rätt till denna symbol för frihet, ibland med sådan intensitet att strider utbrutit om äganderätten. Nu stod den på Zarog, som en av alla nationer uppskattad kompromiss. Zarog var ett skymningsland, helt utan möjligheter att utveckla några imperieambitioner. Där stod den säker men ändå tillgänglig för alla.

Nu ville han fråga sin far närmare om frihetsklockan och det frihetsland den en gång kommit från. På den mytiska planeten Tellus, den mänskliga rasens födelseplats, hade en gång existerat det rika landet Amrika, ett land där alla var fria och ingen förmer än någon annan. Berättelserna om detta land hade fascinerat Rimo alltsedan första gången fadern hade berättat för honom om det. Nu skulle han ta upp ämnet igen, nu när syster och moder hade lämnat dem ensamma i det sköna månljuset.

- Art, hörde han sin mor säga, Art, vad är det egentligen som händer på Remos?

Rimo stelnade till. Varför skulle nu mor komma och störa, just nu när hans tålmodiga väntan skulle bära frukt? Hans far förstod nog Rimos otålighet, för han försökte undvika moderns fråga med ett "Tja, det kan man verkligen undra". Men Lea gav sig inte så lätt.

- Remos och Patia har aldrig haft några konflikter förut, varför nu alla dessa orimliga krav på oss? Kan de inte låta oss vara i fred? De har ju sin egen planet, ja till och med en bebodig måne. De är rikare än vi, varför nu allt detta vapenskrammel?

- Du vet ju att Remos har gått med i Planetförbundet, Lea. Det ger dem både nya rättigheter och skyldigheter.

Modern rynkade pannan och utbrast:

- Planetförbundet, ja! Vad ska de med det till? Det innebär ju bara ökad byråkrati och minskad självständighet. De har ju allt de behöver redan!

- Inte våra metaller, det vet du ju.

- Ja, men de har ju alltid fått köpa så mycket de vill av oss, och jag tror att båda parterna alltid tjänat på handeln.

- Jo, men sedan man började sälja vidare till Planetförbundet har efterfrågan ökat och det förekommer ständiga propåer om att vi ska öka vår brytning. Men det går ju inte, våra största fyndigheter ligger under våra fötter, på de plåtår vi byggt våra städer. Förresten, kan vi inte tala om detta senare?

Modern tittade på de två i soffan, log och satte sig tyst ner i en stol.

Nu hade Rimo chansen! Berätta om Amrika, pappa, bad han. Berätta om frihetens och jämlikhetens rike, där Frihetsklockan stöptes!

- Ja, vad är det du vill veta, som jag inte redan berättat?

- Det är en sak som jag inte riktigt förstår, pappa. Det var ju människor från Amerika som började kolonisera vår del av Vintergatan.

- Jo, svarade Arteos, det var för att de var de enda som hade teknologi och ekonomi att göra sådana färder.

- Jag vet, det har du redan förklarat, men jag förstår ändå inte att de inte lät andra folk fara med. Men det är inte det jag vill veta just nu, pappa. Jag har länge tyckt att det varit något som inte stämmer med historien. Inom PlanETFörbundet har så mycket hänt som jag inte förstår. Vi härstammar ju alla från amerikerna. De var folk som var uppfödda med frihet och jämställdhet. Hur har de idealen kunnat dö ut så helt inom PlanETFörbundet? Jag har hört att människor inom PlanETFörbundet inte själva får bestämma var de ska bo eller vad de ska arbeta med. Och de kan tvingas att bära vapen. Ändå har de Frihetsklockan som symbol. Varför, pappa?

Arteos var tyst. Så tittade han på sin hustru. Lea sade ingenting, kanske nickade hon lätt. Efter en stund sade han:

Ja, du vet, varje civilisation har sin historia. Men historien är fylld av förenklingar, glömska och feltolkningar. Och Amerika, jo.... man kan väl säga att det är en myt, på något sätt.

- Har det aldrig funnits? utropade Rimo uppbragt, orolig att bli berövad något värdefullt.

- Jo, visst har det funnits, men.... Arteos tvekade igen.

- Säg som det är! Moderns röst kom plötsligt och med överraskande intensitet. Pojken är snart vuxen, låt honom komma in i verkligheten, Art. Kanske är det snart slut med myternas tidevarv!

Arteos tittade länge på sin hustru. Så sade han till slut:

- Nåväl, du har nog rätt. Så lade han armen om Rimo och suckade lätt.

- Jag vet inte riktigt vad jag ska säga, min vän. Som jag redan sagt är vår historia fylld av myter. Amerika är en av dem, en av de största och vackraste myterna. Därför har den levt kvar hos oss i tusentals år, men bara som en myt. I själva verket är det en form av självbedrägeri, ett önsketänkande. Vi människor behöver myter för att bedra oss själva med. Jag älskar själv denna myt, det var den som en gång startade mitt intresse för historien. Ja, du vet att jag läste historia på universitetet innan jag blev musiker.

- Det är så för mig också, pappa. Det var dina berättelser om Amerika som gjorde mig intresserad av historien. Men nu får du verkligen tala om för

mig vad du vet om Amrika som inte jag vet!

Lea kom över till deras soffa och tog Rimos hand. Hon sade ingenting men han kände tacksamhet över att hon satt hos honom. Han var orolig och besviken. Besviken över att Amrika kanske inte funnits, orolig över föräldrarnas allvar.

- Jo, började Arteos litet tvekande, jo visst fanns Amrika. Och visst var det en frihetens hemvist på gamla Tellus. Åtminstone för en del.

- Men, invände Rimo, frihet kan inte bara vara till för en del. Om inte alla är fria, då är det ju ingen frihet alls!

- Nej, du har rätt.

Rimo kände att hans mor kramade hans hand hårdare.

- Men pappa, hur kan du veta något om det här? Ingen av mina lärare verkar veta något av det du säger. Och ingenting står det i de historieböcker du givit mig. Varför skulle just du veta?

- Du förstår, vi människor vill ju bedra oss själva. Jag har ju redan sagt det. Så sanningen har sakta dött ut, ibland litet av sig själv, ibland genom människors ingripande. Jag har letat mycket i gamla skrifter och det gav mig en del tankeställare. Det var precis som du själv sade, det stämde inte alltid. Men det finns en källa till kunskap som lever vidare oförändrad, från generation till generation. En källa som ingen tänker på att radera i eller censurera. Och det är musiken. I uråldriga texter fann jag belegg på vad historieböckerna verkade antyda. Texter skrivna i en och samma tidsålder, men helt motsägelsefulla. En del handlade om frihet, jämlikhet och broderskap. En del om förtryck och elände, en del om slaveri.

- Vad är slaveri?

- Ja, det är ju något som inte finns hos oss. Men det handlar om att äga andra människor. En slav är en människa som ägs av en annan människa.

- Inte kan man äga en människa, mamma? I sin misstro vände Rimo sig till modern.

- Jo, så har det varit, och kanske är det så på andra världar nu också, vi vet faktiskt inte.

- Men pappa, berätta nu från början och till slutet. Mamma och jag ska vara tysta, sade Rimo med en urskuldande blick på modern.

- Nå, det var så här: På Tellus fanns det ett område där människor hade det svårt. Men inte alla. En del personer hade mycket medan andra inte ägde något. De som ägde mycket bestämde över de som ingenting ägde. De rika delade inte med sig till de fattiga utan utnyttjade dem så mycket

de kunde. Detta upprörde naturligtvis de fattiga, men även en del av de rika. På den tiden fanns det något som hette religion, ja du har ju läst om det i skolan. Det uppstod en massa religioner, men de rika lät inte de fattiga själva välja sin religion. Om de fattiga inte höll med de rika kunde de t o m mista livet!

Rimo kände hur han blev upprörd över faderns berättelse, men vågade inte avbryta nu, när pappan äntligen började komma till saken.

- De som inte fick tro som de ville hade det mycket svårt. Men så dök det upp en chans. Planeten Tellus var inte speciellt utforskad på den tiden, människor visste till exempel inte att planeten var rund, många ansåg att den var platt. Men så upptäckte någon ett helt nytt land, långt bort över ett stort hav. Och eftersom det nya landet var så stort och så glest befolkat, tog många fattiga chansen och begav sig till det nya landet. De åkte ofta i grupper och kunde slå sig ner var de ville. På så sätt uppstod ett land där det fanns många religioner och många folkslag. Det fanns gott om plats för alla. Trivdes man inte på en plats kunde man slå sig ner någon annan stans, där ingen annan bodde. Alla hade de erfarenhet av orättvisor och de talade mycket om det nya landet som ett frihetens land. De gav det namnet Amrika.

Nu, tänkte Rimo, nu kommer vi till saken. Amrika - frihetens land, där Frihetsklockan stöptes.

- Men Amrika blev inte ett frihetens land för alla. De som förut varit förtryckta fick sin frihet, men andra förlorade sin frihet. I Amrika bodde andra människor, sedan flera tusen år tillbaka. Dessa fick inga rättigheter alls, de nya invånarna till och med jagade dem som djur. Och för att slippa arbeta hårt, som de gjort innan de flyttade till Amrika, rövade man bort människor från andra platser och förde dem till Amrika där de fick arbeta som slavar. Så småningom blev de nyinflyttade så många att det blev ont om plats för alla, och då började man föra krig mot varandra. De som vann blev mycket rika, de andra förblev fattiga. Och så hade Amrika blivit precis som den plats människorna en gång hade flyttat från, en plats där en del var mycket rika och många var mycket fattiga. Men de rika odlade myten om Frihetens land och de skapade Frihetsklockan. Samtidigt som de skapade Frihetsklockan hade de slavar, förde krig mot grannländer och förföljde dem som från första början bott i Amrika.

- Var det de fattiga som gav sig iväg då, pappa?

- Nej, de fattiga kunde inte, för de ägde inga rymdskepp. Och hade de några så visste de inte hur de skulle sköta dem, för de fick inte gå i bra skolor.

- Så det var de rika som flyttade? Varför det, de var ju rika och bestämde?

- Jo, men Amrika blev fullt med människor av olika slag och med olika

religioner. De fattiga ville ha bättre villkor, men fick det inte. Då gick många av de fattiga över till en ny religion. När omkring hälften av Amrikas befolkning hade anslutit sig till den nya religionen utbröt ett krig. De rika vann kriget, så klart, men de var trötta på att se sin egen myt om Amrika krossad. Så de sökte sig ett nytt Amrika ute i rymden. De rika köpte platser på rymdskepp och begav sig av.

- Men pappa, är de rika då våra förfäder?

- Ja, så är det. Men alla var inte lika rika och alla rika var inte lika giriga. En del var tillräckligt rika och tillräckligt goda för att kunna köpa sig ett rymdskepp och söka en plats där de kunde bygga ett riktigt Amrika, ett rättvist Amrika. De tog en stor risk genom att ge sig ut i en del av galaxen där ingen forskningssond tidigare varit. Det är dessa människor som är våra förfäder. Som du vet, lyckades de ju ganska bra. Så här långt.

- Vad menar du med "så här långt", undrade Lea.

- Jo, svarade Arteos med bitterhet, jag tror att vårt nya "Amrika" närmar sig sitt naturliga slut.

- Vad får dig att tro något sådant?

- Planetförbundet. Ingen av vårt släkte skulle komma på en sådan tanke. Ingen av vårt släkte skulle konstruera en sådan statsbildning. Jag tror att vår värld har upptäckts av "de andra", de som for i andra riktningar. Jag tror att de sprider sig som en svulst i vår fria del av galaxen.

- Så historien upprepar sig? frågade Lea

- Just det. Vårt nya Amrika börjar fyllas med människor. Nya grupper konfronteras med oss, kanske nya religioner dyker upp. De rika har anlänt!

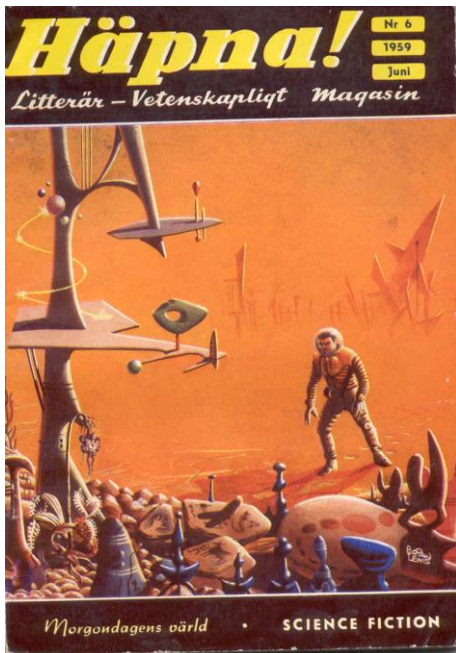
Rimo hade svårt att ta till sig denna omtumlande berättelse. Det kändes som om mattan dragits undan under hans fötter, ett fundament i hans världsbild hade rämnat. Amrika!

- Men pappa, vad hände med Amrika sedan de rika åkt därifrån?

- Det, min son, sade hans mor med mycket bestämd röst, det får vi vänta med att berätta. Eller hur, Arteos?

Fadern nickade sakta. Han sträckte ut sin lediga hand mot sin hustru och de tre satt stilla tillsammans i det rogivande ljuset från de två månarna.

Alla hjärtans dag

H styr med låg fart sin bil uppför den slingrande bergsvägen. Den tidigare hastighetsbegränsningen på 70 km har upphört idag efter ett snabbt med enhälligt politiskt beslut. Men vad tjänar det till när vägen ändå är full med bilar som hindrar god fart. H får kryssa sig fram, dock utan några protester från medtrafikanterna.

Stannar på en bensinmack för att tanka. Han föredrar eldrivna bilar, de är mycket behagligare att köra och inte minst miljövänliga. Men biluthyraren i morse hade inga sådana att erbjuda. Nog fanns de, men han påstod att det idag skulle bli besvär med att fylla på batterierna, av olika orsaker. Well, bensinen är ju särskilt billig denna dag, så man ska nog inte klaga. Han tar även ett exemplar av gårdagens tidning och tittar förstrött i den.

Det är litet ovant att köra, det var faktiskt åtta år sedan han körde en bil sist. Han hade föredragit taxi under många år. Litet dyrare, visst, men då slapp han alla illvilliga kommentarer om sitt sätt att köra. Visst, han körde "individuell", som kompisarna sade, men det var väl ett fritt land?

Efter en timmes färd kommer han ihåg att han inte ätit någon frukost. Han har ju inte varit så noga med fasta kostvanor de senaste åren, det har liksom bara blivit så. Men nu tar han in på ett motell. Serveringspersonalen hänger mest ute i köket men köksmästaren har inget

emot att han tar för sig själv. Det blir tonfisk och öl. Han tittar även på den alternativa menyn och hittar några smakliga utländska flaskor, vilka han tar med sig efter att ha provsmakat ett par. När han kört vidare några km kommer han på att han glömt att betala för maten, men well, det var så dags nu och han skulle säkert aldrig äta på det stället mera ändå.

Han ser ut över den djupa dalgången och ser solen le över den lilla staden som ligger långt nere vid floden. Den ser mycket fridfull ut, kanske är det rentav en helgdag? Han vet att det ligger en almanacka i bilens handskfack och tar fram den för att se. Nej, det är inte helgdag men väl Alla hjärtans dag. Se där, inte ett ont ord har mött honom på hela dagen, det förklarar saken!

Han börjar må illa och stannar bilen. Matförgiftning? Ja, tonfisk ska man aldrig lita på. Som tur är har han med sig medicin för den saken. Han drabbas då och då av matförgiftning och det brukar inte alls vara trevligt. Det finns bra medicin mot detta men läkarna brukar vara ovilliga att ge honom det. De brukar snäsa att han får lov att lära sig mera om näringslära och kokkonst för att istället förebygga sjukdom. Men i morse hade han stött på en hyvens läkare. Han hade varit där några ggr tidigare och fått moralkakor om näringslära, men den här morgonen hade läkaren varit mycket tillmötesgående. Det hade bara varit att välja direkt ur medicinskåpet och han hade tagit för sig av de allra bästa magmedicinerna. Räkningen skulle komma vid ett senare tillfälle. Ja, det var ju Alla hjärtans dag, men det hade läkaren faktiskt inte sagt något om. Han tog sig fem av de gröna och lade sig vid sidan av vägen för att vänta på att de tråkiga symptomen av matförgiftningen skulle gå över.

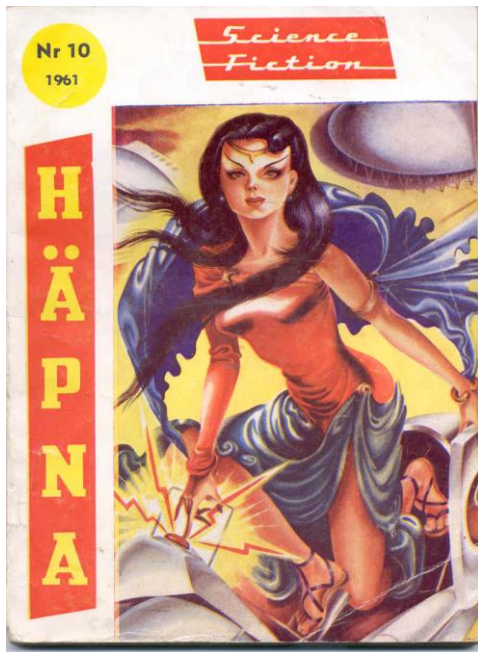
Efter någon timme kändes det riktigt skapligt. Han tittade på den alternativa födan som han tagit med sig men bestämde sig för att vänta. Dagen var fin men det blev litet kyligt allt eftersom hans bil stälvade allt högre upp i bergen. Han tog för säkerhets skull och tankade en gång till. Det var visst lunchstängt så han fick ta hand om tankningen själv. Några bilister fanns vid macken men de verkade inte bry sig om att han körde därifrån utan att betala. Alla hjärtan dags, tänkte han upprymt, dagen då alla är givmilda. En tidning från stället utanför ingången till kassan tar han med sig, men det var gårdagens den också. Samma gamla rubrik som under hela veckan tidigare, bara detta eländiga krigshot och snack om bomber.

När han hade vaknat i morse hade han tittat i gårdagens tidning, eller kanske var det en ännu äldre tidning. Den hade i alla fall tjänat som en skaplig huvudkudde. Och där stod samma elände, bomber och krig. Kunde de

inte skriva om något mera uppmuntrande? Till exempel om det hisschakt som gick 100 m ner under staden och som var ett förstklassigt tillhåll under nätterna. Rena lyxhotellet. En tillfällig kompis hade jobbat vid installationen och innan han så tragisk gick hädan i matförgiftning hade han talat om hur hissen fungerade. Så det var bara att koppla förbi larmet och ta sig ner till stadens civilförsvär, djupt ner i urberget.

Men den här dagen ville han inte tänka på vad som hände medan han sov ner i sitt lyxhotell. Nu ville han upp på den högsta toppen av bergskedjan. Där finns en liten turistrestaurang som ser ut över havet från 1500 m höjd. Den hade han besökt ofta på den tiden han hade en familj, innan sjukdomen kom och familjen försvann ut ur hans liv. Där ville han avsluta Alla hjärtans dag tillsammans med sina alternativa maträtter. Magmedicinen behövde han kanske inte använda mer. Han kände att det började värka alltmer i hudsåren och det var väl egalt om neutronbomben eller deliriet tog honom först.

Fel station

- Hallå, var god att höra!

-Arthur höjde blicken och fick syn på den långa och ovanligt spenslige man som snabbt kom gående mot honom över Hagaparkens gräsmatta.
- Jag är från framtiden. Jag har mycken viktig information. Var god att höra, fortsatte den långa mannen ivrigt.

Han talade ganska sluddrigt, tyckte Arthur. Att han uppenbarligen var utlänning gjorde ju inte saken bättre. Och vad menade karlen med "framtiden"?

- Lösningen på tidsresor finns i dimensionernas skärningspunkt, inte leta på tidsaxel, fortsatte främlingen.

För Arthur lät det hela närmast som en illa inlärd utantilläxa. Han steg i alla fall upp från sin filt. Nu märktes det hur lång mannen verkligen var. Arthur själv var över medellängd, men i den här kufens sällskap skulle till och med kompisen Nicke i basketlaget verka småväxt.

När Arthur kommit inom armlängds avstånd från främlingen, märkte han att denne omgavs av en svag zon av grönt ljus. I själva verket var hela konturen ganska suddig och föreföll faktiskt bli suddigare för var sekund.

- Meddela professor Koeverman vid Gnesta universitet, sade, nej ropade den allt suddigare mannen. Tidsaxel mycket farlig!

- Gnesta universitet? sade Arthur, ja men...

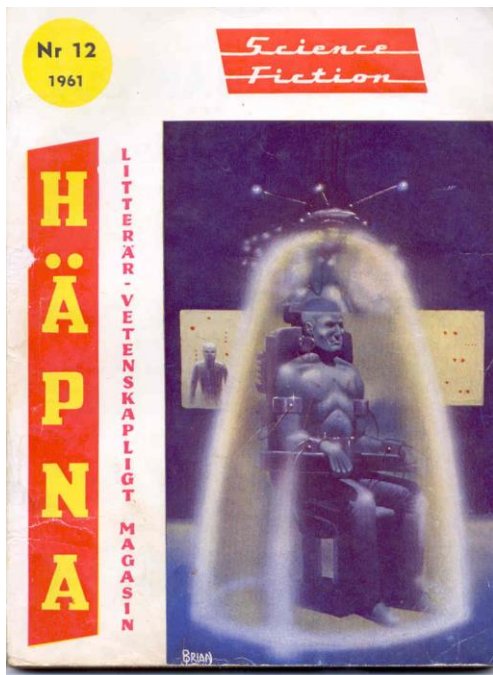
- Mycket farlig, avbröt främlingen uppjagat, tala med professor....

Främlingens kontur löstes upp allt mer och det gröna ljuset verkade uppsluka honom. Hans ord tonade bort och Arthur kunde bara ana "farlig tidsaxel" innan både mannens kropp och tal var borta.

Gnesta universitet? Efter allt rabaldret kring det nya universitetet i Arlanda skulle det allt dröja innan något nytt universitet byggdes i Sverige. Och i Gnesta av alla platser!

Nej du länge man, inte på hundra år!

Den enes död – den andres bröd

Dagens Nyheter den 1 september 1995

Den välkände dansbandsledaren Erik Siborn, f. Svensson, avled i måndags stilla i sitt hem i Danderyd. Erik Siborn föddes den 18/7 1923 i Mullsjö, son till målaren Nils Svensson och hans maka Karin, f. Andersson. Efter några år på Posten i Jönköping tog musiken överhanden i Siborns liv. Han hade ett gott handlag med trombonen och hade deltagit i flera amatörband innan han blev medlem i den halvprofessionella dansorkestern Sigges från Skene.

Stommens till hans orkester Drömpojckarna kom också från Sigges orkester. 1959 blev han musiker på heltid. Efter en trevande start kom så det stora genombrottet 1961, då han komponerade och spelade in den nu legendariska sången "I en annan tid". Denna sång blev årets stora musikhändelse för alla danssugna. Via Holland kom den snart till England. När sedan Frank Sinatra sjöng in "In another time" blev Siborn internationellt känd och ekonomiskt oberoende.

Siborn är nog Sveriges mest kände tonsättare i dessa dagar. Märkligt nog grundar sig denna berömmelse på en enda komposition. Trots att han var flitig med att komponera, kunde ingen annan sång komma i närheten av en internationell topplista. Erik Siborn själv tog detta med fattning, han var en levnadsglad men försynt person, berömmelsen verkade ofta mest genera honom.

Framgången med "I en annan tid" gjorde att Siborn kunde minska sitt turnerande. Han satsade mycket på sin familj och på segling, ett

intresse som delades av alla sex familjemedlemmarna. Med sin goda fysik kunde Erik Siborn så sent som 1993 segla Gotland Runt. Rodret hade han då lämnat över till äldste sonen Karl.

Erik Siborn var en vänsäll och positiv människa, uppskattad av alla i sin omgivning. På scenen kunde han bemästra vilken publik som helst med hjälp av sin glada humor. Bakom scenen var han mera tillbakadragen och skydde publicitet.

Erik Siborn sörjs närmast av hustrun Eva, sönerna Karl och Nils, döttrarna Gerd, Gunnel och Eva-Lena. Men även en stor musikvärld sörjer Erik Siborn, som nu färdats vidare "till en annan tid". Vi tror att han nu fått den frid som Frank Sinatra sjunger om till Siborns toner:

*In another time
in another year
we shall look ahead
without any fear
In another time
'cross the Milky Way
peace will come at last
and forever stay*

Sundsvalls Tidning den 1 september 1995:

I måndags avled ing. Jerker Hansson i sitt hem på Alnövägen. Jerker Hansson föddes den 18/7 1923 i Edsbyn, son till folkskollärare Sven Hansson och hans maka Maria, f. Ahlgren. Under sin studietid vid gymnasiet i Sundsvall gjorde sig Hansson känd som en ambitiös elev och en lovande bandyspelare. Trots att många storklubbar försökte värva honom, förblev han lilla Ovanmyra BK trogen under alla aktiva år. Efter studentexamen arbetade Jerker Hansson ett år vid sågen i Ovanmyra och var med i det lag som förde upp bandylaget i div. II. Hans betydelse för laget visade sig genast när Hansson flyttade till Stockholm för studier vid Tekniska Högskolan: laget föll raskt ner i div. III.

Efter avlagd civilingenjörsexamen började Hansson forska och var med om att starta forskningsteamet kring Elektro-Invest. Hans stora intresse för forskning var allmänt omvittnat. Detta intresse hade sina risker, vid ett par tillfällen skadades Hansson när nya fysikaliska teorier skulle provas i praktiken. Mest omskrivet blev ett försök 1959. Hansson vårdades under en vecka på intensivvården och ett tag trodde man att detta experiment med "plasmateknik" skulle bli hans sista. Hur olyckan gick till ville inte Hansson avslöja. Han övergick från forskning till undervisning. Hans kollegor beklagade detta, för de såg i Hansson en stor innovatör inom fysiken.

1963 gifte sig Jerker Hansson med Elsa Nilsson, Sundsvall. De fick tre barn, döttrarna Annmarie och Karin samt sonen Anders. Fritiden ägnade han helt åt barnen och sin unga hustru.

Kollegorna hävdar att Jerker Hansson för tidigt avbröt en sällsynt lovande forskarbana. Hansson själv dolde inte att han efter olyckan 1959 fick en annan syn på livet och att den fungerade som en vattendelare i hans liv.

Jerker Hansson sörjs närmast av hustrun Elsa och de tre barnen.

Eller?

Jönköpings-Posten den 1 september 1975:

Postiljonen Erik Svensson avled i måndags på lasarettet i Jönköping. Erik Svensson föddes den 18/7 1923 i Mullsjö, son till målaren Nils Svensson och hans maka Karin, f. Andersson. Erik Svensson kom till posten i Jönköping efter folkskolan och blev sin arbetsplats trogen fram till sin förtidspension 1971. Under några år var Svensson ordf. i Postens korpförening. På dess kamratträffar kunde han underhålla med sitt glada trombonspel, något som blev hans kännetecken. Han spelade i flera amatörorkestrar och skrev en del musik för dansband.

Erik Svensson sörjs närmast av sonen Karl Sibemyr, Stockholm och dottern Gerd Svensson-Adebrand, Askim.

Dagens Nyheter den 3 september 1975:

Finansmannen Jerker Hanwall påträffades i går drunknad i Mälaren. Hanwall hade mot eftermiddagen givit sig ut med sin segelbåt. När den inte hade kommit tillbaka på kvällen kontaktade Hanwalls trädgårdsmästare räddningstjänsten. En patrull fann i går morse Hanwalls kropp i Edsviken. Båten rapporterades senare strandad fem km öster om Edsviken. Hanwall seglade gärna på Mälaren men brukade inte ge sig ut ensam.

Jerker Hanwall, född Hansson, var känd som innovatör och mångsysslare av ovanliga mått. Efter examen på Kungl. Tekniska Högskolan forskade han framgångsrikt flera år, men slutade sin anställning 1959, sedan han allvarligt skadats under ett fysikaliskt experiment. Läkarna ansåg länge att Hanwall inte skulle klara sig, men efter flera månaders koma repade han sig överraskande väl. Han lämnade sin post som styrelseledamot i Elektro-Invest direkt efter konvalescensen.

Hanwalls första stora kommersiella framgång efter olyckan var inom en helt annan bransch än fysiken - musiken. Samma år skrev han nämligen succén "I en annan tid". Denna sång blev snabbt en stor framgång i Europa. Efter Frank Sinatras inspelning av "In another time" blev sången odödlig.

Hanwall lämnade snart musiken bakom sig, i själva verket var "I en annan tid" hans enda bidrag till musiken. Kanske döljer kvarlåtenskapen på Edsvikens slott opublicerade mästerverk?

Hanwalls nästa framgång kom med en aktiv aktieplacering. Hans känsla för framgångsrika företag och produkter är legendarisk - clairvoyant, som många konkurrenter inom finansvärden brukar säga. Han hade en nästan kuslig förmåga att förutsäga trender. Det sägs att han även hade stor framgång inom fotbollstipset, men att han brukade nöja sig med att tippa stora evenemang som OS, EM och VM.

Hanwall var framgångsrik med nästan allt han företog sig. Den enda stora motgången kom nog med köpet av Ovanmyra såg 1960. Det gick inte att få lönsamhet på denna nedläggningsfärdiga såg. Först sedan han köpt och lagt ner två konkurrerande sågverk kunde de röda siffrorna försvinna. Finansanalytiker anser dock än idag att investeringarna i sågverksindustrin var olönsamma och irrationella.

Jerker Hanwall var en mycket tillbakadragen person, mån om sin personliga integritet. Han gav aldrig några intervjuer och hade ett begränsat privat umgänge. Under sina sista år levde han helt isolerad på Edsvikens slott, omgiven endast av sitt tjänstefolk. Hans enda dokumenterade intresse vid sidan av affärslivet var det generösa bidraget till Ovanmyra BK, vars konstfrusna bandybana fortfarande är en av Sveriges finaste. Det påstås dock att han aldrig såg en enda bandymatch på denna isbana.

Jerker Hanwall gifte sig 1964 med Anna Hansdotter, dotter till disponent Hans Karlström, Sandviken. Efter hustruns tragiska bortgång 1966 gifte sig Hanwall ånyo, denna gång med Inga Adelcreutz, dotter till överste Erik Adelcreutz och hans maka Vanja, f. Sparre.

Den bortgångne hade inga barn. Advokat Bertil Neimuhr meddelar att begravningen ska ske i all stillhet i Ovanmyra kyrka, i enlighet med det efterlämnade testamentet.

Slutet

Någon gång tar allt slut. En hundraårs liv verkar oändligt för den unge betraktaren men hundraåringen är bara alltför medveten om att slutet är nära. Om alla sandkornen i Kalahariöknen skulle räknas för hand, skulle man betrakta uppgiften som oändlig. Ingen människa skulle kunna uppleva både början och slutet av det räknandet. Men förr eller senare skulle man komma fram till det sista kornet - förr eller senare. Den som får det sista kornet i sin hand kallar det för en slump att just han fick det allra sista. Men det är bara ur den enskilde betraktarens position som slumpen finns. Någon gång tar det slut, någon gång kommer man till slutet på allt.

Därför kan man inte säga att det var någon slump att det sista Kornet hamnade i asteroidbältet. Någonstans skulle ju den väldiga mängden Korn ta slut. Man kan kanske säga att det var en slump att det hamnade just här och inte runt Saturnus. Eller någonstans vid Proxima Centauri. Eller var som helst på vägen emellan dessa två punkter. Om man nu tror på slumpen. Fast någonstans måste ju även ett "oändligt stort" tal ta slut. Det var precis vad det gjorde i asteroidbältet.

För malmetaren som fann Kornet kan man tala om slump. Att just han skulle hitta det. Men å andra sidan måste ju någon hitta det. Förr eller senare. De halvautomatiska malmskeppen i asteroidbältet suger ju i sig det kosmiska materialet, analyserade det och spottar bokstavligt talat ut det som inte är kommersiellt attraktivt. Förr eller senare måste

något malmskepp suga i sig Kornet, analysera det, misslyckas med att katalogisera det och lämna en tom lucka i den grafiska analysen. En normalbegåvad malmlätare skulle se denna lucka och göra om analysen. Det var ingen slump. Förr eller senare skulle det hända. Och nu hade det hänt.

Kornet gjorde stor sensation på Jorden. Det metallurgiska innehållet analyserades ner på kvarknivå. Partiklarna var de gamla välkända men konstellationen tidigare okänd. Kornet vandrade från institution till institution. Flera teorier lades fram om ursprunget. Att det innebar något fantastiskt nytt var bara alltför uppenbart. Man analyserade Kornet med alla kända metoder. Det främmande materialet fascinerade forskarna och den tetraediska strukturen gjorde somliga rentav upprymda. Andra var skräckslagna.

2

Kornet hade kommit en lång väg. Hur långt visste det inte, fast det besatt en stor portion artificiell intelligens. Att just detta Korn skulle bli det sista hade inte varit osannolikt men inte heller helt säkert. Att det satt just i den yttersta spetsen av spaningsfarkosten gjorde det i alla fall troligt. Hela farkosten var uppbyggd av identiska Korn. Under sin långa färd skulle farkosten sakta men säkert upplösa sig själv. När den väl kommit utanför moderplanetens kommunikationssystem hade den systematiskt börjat plocka sönder sig själv. Ett antal Korn hade lagts ut med bestämda intervall. Alla innehöll de samma komponenter. Tillsammans utgjorde de en mycket lång kommunikationslänk genom rymden. De var lagda med stor säkerhetsmarginal. Många Korn tog samtidigt emot information från Kornen längre bort och de kunde dessutom vid behov kommunicera med Korn åtskilliga steg längre framåt, om så skulle vara nödvändigt. Varje Korn var nästan okrossbart. Den hårda keramiska ytan skulle stå emot nästan allt. Och inuti fanns den till synes homogena massa som ändå gav Kornet förmåga att analysera sin omgivning, ange position och sända informationen vidare bakåt i kedjan. Ett fall in i en sol eller indragning i ett svart hål skulle ett Korn inte överleva, men det skulle ändå in i den längsta ge en fullödlig information om miljön runt omkring sig. Det förödda Kornet skulle dessutom informera sina likar om situationen och dessa skulle vidtaga lämpliga korrigeringar i kursen.

När den väldiga farkosten nådde Jordens asteroidbälte var den ingen farkost längre. Bar det sista Kornet, det allra sista, återstod. Det har sina sidor att vara sist. Man får vara med om mycket men får samtidigt många törnar och ålderskrämpor. Kornet var för svagt för att kunna analysera och kommunicera.

Efter eoner av färd genom en kall rymd var det uppfriskande att komma in i malmskeppets varma kropp. En sådan hetta hade Kornet inte upplevt sedan det senast snuddade vid en sol. De olika energirika strålar som därefter vid olika tillfällen genomträngde Kornet var verkligen

upplivande. Det kunde börja samla in fakta och analysera. Så sakteliga hämtade det sig helt och började kommunicera. Informationen om den märkliga miljön började fortplanta sig bakåt i den till synes oändliga raden av Korn. Och till slut skulle informationen nå det första Kornet i den rad som började i närheten av en överlägsen och expansiv främmande livsforms hemtrakter.

Visst kan man säga att det var en ren slump att det sista Kornet nådde just Jorden. Det kunde ju lika gärna ha tagit slut innan det nådde vårt solsystem. En något annorlunda ekonomisk kalkyl hos konstruktörerna kunde ha gjort att det inte ens nådde vår galax. Men slumpen gäller bara för den enskilde betraktaren. Nu var Kornet här och den mänskligt sett oändliga resan genom rymden hade nått sitt slumpmässiga slut. Allting har ett slut.

Även mänskligheten.

Nya Ludvika Tidning, uppmanade läsarna att sända in noveller. Följande är en recension av ”Aperlimis”, 2007

Resa till en annan värld

Sci-fi novell/ Grängesberg

Annan planet? Jan Tunér, Grängesberg, har skickat in sin sci-fi-novell Aperlimis till tidningens amatörlitteraturrecensent, Marcus Birro.

I högstadiet lärde jag känna Ted. Han sov aldrig. Satt alltid uppe och läste Jag, robot och andra sci-fi-romaner. Han inte bara läste dem. Han levde sitt liv i dem.

Han satt drömmande i klassrummet med blicken ut genom fönstret. Han skrev själv också. Långa, märkliga berättelser om kvinnor i svarta läderkorsetter och gubbar från rymden.

Det var säkert en tonårskilles hormonella uppvaknande men det också en ung mans sätt att fly den gråa, trista men obönhörliga omvärlden.

Jan Tunér skriver om ett ställe, en planet, en värld eller vad man vill som heter Aperlimis. Där bor Bilk med hustru Alishe. Redan den första lysande meningen, "Att begå självmord i Aperlimis var verkligen inte lätt.", sätter oss på banan.

Sedan målas denna andra värld upp för oss, sakta och tålmodigt. Tunér kan skriva. Det är varsamt och kärleksfullt berättat. Han trivs på den där planeten, det är helt uppenbart.

Han rör sig med lätta steg på denna för oss andra främmande planet. Det är nödvändigt, för ledtrådarna kommer till läsaren en och en, aldrig i onödan och heller aldrig innan man behöver dem.

Det är som att veckla ut en karta över en plats man inte visste fanns men som man efter någon dag eller så kommer på sig själv med att kalla hemma.

Jag gillar Tunérs sätt att skriva. Det är vitaliserande. Han verkar älska sin berättelse, är stolt över sina figurer och sin värld. Det är som att behagligt skjutas in i den angränsande verklighet och till sin förvåning trivas där.

Sci-fi-litteraturen tar ju ofta upp existentiella frågor, väl inbäddade i historien och Tunér gör det också, men hela tiden subtilt, aldrig ansträngt eller krystat.

När lyfter fortsättningen mot Aperlimis? Jag vill vara ombord.

Marcus Birro

Publicerad: 2007-03-21